ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4942 10/23 ՄԱՅԻՍ 1902 ՈՒՐԲԱԹ 15 ՍԷՖԷՐ 1320 ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4942

درعليه ده غلطه ده « آره ولك » غزته سی اداره خانه سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

*Les Annonces sont reçues*
*à la Direction du Journal "ARÉVELK"*
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

# ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան 140 ղրշ.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 40 Ֆրն.
» » » » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով։
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կըվերաբերի։
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ. 20

## ՏԽՈՒՐ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մայիսի զուարթ օրերուն մէջ պատշաճ չէ թէեւ մռայլ խորհրդածութիւններ ընել, բայց ինչպէս կարելի է չտխրիլ երբ Ս. Սահակ Հայրապետի մատուռին շինութիւնը լուելայն մէկդի կը թողուի Մուշէն տեղեկագրուած այն ծրագրին հետեւանքով թէ 1500 ոսկիի գումար մը պէտք է, մինչ առաջ կարծուած էր թէ քանի մը հարիւր ոսկիի ծախք մը բաւական պիտի ըլլար։ Հասարակութիւն մը որ չի կրնար կամ աւելի ճիշդը չուզեր 1500 ոսկի ծախսել իր ամենէն նշանաւոր Հայրապետներէն մէկին գերեզմանին վրայ տաճար մը կառուցանելու համար, Հայրապետի մը՝ որուն կը պարտի իր գիր եւ գրականութիւնը, իր մտաւոր ու գրական կեանքը, իր հոգեւոր եւ բարոյական զարգացման գլխաւոր ազդակը, տխուր խորհրդածութենէ տարբեր բան մը կրնա՞յ ներշնչել, չեմ կարծեր։

Սակայն այդ հասարակութիւնը կարող անհատներ կը պարունակէ իր մէջ, քանի որ իր անդամներէն մէկը, օրինակ, Մանթաշեան մը, յանձնառու կ'ըլլայ Բարիզի մէջ շինուելիք հայ եկեղեցիի մը ծախքը հայթայթել, որ 400–500 հազար ֆրանք կ'ենթադրուի, եւ որուն մէկ մասը ուրիշ մը կը փափաքի հոգալ, նախանձելով այդ եկեղեցիին շինութիւնը միայն մէկ անձի ծախքով կատարուելու փառքին։ Գովելի նախանձախնդրութիւն արդարեւ. բայց եթէ փոխանակ Մանթաշեանի մը հետ մրցելու, տարբեր կերպով կիրառութեան դրուէր, օրինակի համար, Ս. Սահակ Հայրապետի գերեզմանին վրայ վայելուչ տաճարի մը շինութեանը յատկանար, նուազ գովելի, նուազ աստուածահաճոյ չէր ըլլար։

Սակայն ճիշդ է որ ամէն մարդ իր գաղափարին եւ իր ճաշակին համեմատ միայն կ'ուզէ բարիք գործել. ոչ ոք իրաւունք ունի դիտողութիւն ընել եւ պահանջել որ տարբեր կերպով բարերարել յօժարի։ Բայց այդ այդպէս ըլլալով հանդերձ խորհրդածող միտք մը չի դադրիր ներգործուելէ սա տխուր տեսութեամբ թէ գաղափարները ինչո՞ւ այնպէս պատրաստուած չըլլային, որ մինչ մէկ կողմէ միայն 200 հազար ֆրանք Բարիզի մէջ կառուցուելիք եկեղեցիին գետնին տեղ մը կը գնուի, միւս կողմէ 1500 ոսկի տեղ մէկ կամ քանի մը անհատ չգտնուի որ հայ դպրութեան Մեծ Սատարին գերեզմանը իր արդի անշուք վիճակէն ազատէ։ Թող թէ կրնայ խնդիր ըլլալ նաեւ սա պարագան թէ Ֆրանսայի ոստանին մէջ 4–500 հազար ֆրանքով եկեղեցի մը կառուցանելու տեղ՝ այդ ահագին գումարին գործածութիւնը կրթական աւելի յարմար եւ աւելի ստիպողական պէտքեր չկա՞ն միթէ։ Բայց, ինչպէս ըսինք, ամէն մարդ իր զգացմանը միայն կը հետեւի, եւ տարբեր պահանջում ընել օրինաւոր չէ։ Մեր բուն ըսելիքը սա է թէ մեղք չէ՞ որ 1500 ոսկիի գումարի մը չգոյութեան երեսէն Ս. Սահակ Հայրապետի գերեզմանը անշուք եւ տաճարէ զուրկ մնայ։

Դարձեալ ցաւալի չէ՞ միթէ խորհիլ որ Մշոյ Ս. Կարապետի վանքը իր խարխուլ ու քայքայուն վիճակէն ազատելու եւ հարկ եղած նորոգութեամբ վերականգնելու միջոց մը չգտնուեցաւ տակաւին, հակառակ Մուշէն եկած պաշտօնական ու անպաշտօն այնքան թախանձանքներու, աղերսալից կոչերու եւ գթութեան հրաւէրներու, որոնցմէ միայն Ուխտաւորի Արեւելքի էջերուն մէջ ըրած յուզիչ եւ սրտառուչ աղաչանքները բաւական ըլլալու էին սրտերը շարժելու այդքան նուիրական սրբավայր մը վերջնական կործանման սպառնացեալ վտանգէն փրկելու համար, զոհողութեամբ մը՝ որ եւ ոչ իսկ հազար ոսկի կը պահանջէ։ Ո՞ւր, ո՞ւր մնացին արդեօք մեր վաղեմի հոգեւոր բարերարները, կամ կրօնասէր բարեհագինները, որոնք այսպիսի առիթներու մէջ իրարու հետ կը մրցէին։ Ջնջուա՞ծ, չգտնուեցա՞ւ գէթ մէկ ազնիւ սիրտ, որ յիշէր Մշոյ Ս. Կարապետը եւ փութար առաջքն առնել անոր սպառնացող քայքայման։

Բայց այս անտարբերութիւնը միայն հեռաւոր սրբավայրերու մասին չէ որ կը դիտուի, վշտացուցիչ ըլլալու աստիճան ծանրութեամբ, այլ նոյն իսկ ամենուս աչքին առջեւ, մինչեւ անգամ մայրաքաղաքիս մէջ եղող սրբավայրերու նկատմամբ ալ միեւնոյն բանը կը շեշտուի. օրինակի համար Մայր եկեղեցիին նորոգութեանը առթիւ, զի մինչեւ 91,000 այսքան դրշ. հարկաւոր է այդ գործը ի կատար հանելու համար, շատ աննշան գումար մըն է որ հանգանակուած է, ինչպէս գրեցին լրագիրները։ Այս մասին թէեւ առարկողներ կան թէ այնքան ստիպողական չէր այդ նորոգութիւնը առանց ո՛ եւ է անպատեհութեան, աւելի նպաստաւոր ժամանակի կրնար թողուիլ։ Բայց այս առարկութիւնը, իրաւացի կամ ոչ, չարդարացներ այդ նկատմամբ տեսնուած անտարբերութիւնը։

Մռայլ խորհրդածութեանց մէկ մասնաւոր նիւթ կը հայթայթէ նաեւ Քաղ. Ժողովի վերջին այն որոշումը՝ որ կը յայտնէ թէ Պատրիարքարանի պիւտճէին անձկութեանը պատճառաւ չի կրնար ամսաթօշակ մը յատկացնել կրթական տեսչութեան պաշտօնին համար՝ զոր վերահաստատել կ'ուզէ Ուսումնական Խորհուրդը, իբրեւ խղճամիտ գործադիր Կազմական Կանոնադրին, որուն մէջ բացորոշակի ճշդուած է կրթական տեսչութեան պէտքը։ Քաղաքական Ժողովի այս որոշումը կը նշանակէ թէ Հայ հասարակութիւնը ո՛ եւ է ծախք չի յատկացներ կրթական գործին համար։ Ցաւալի չէ՞։

ՑՈՒՍԱՆ

## ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

### ԿՈՅՐԵՐԸ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԵ՞Ն

Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ Տքթ. Ժավալ, վերջերս, յաջողած է կոյրերուն տեսնել տալ։ Իրաւ է որ տեսողութենէ զրկուած խեղճերը մեծ բան մը չեն տեսներ, բայց եթէ լուսաւոր մարմին մը դրուի իրենց առջեւ, յստակօրէն կրնան տեսնել։ Թերեւս սկզբնաւորութիւն մըն է ասիկա, որ ապագայ կը խոստանայ։ Ինչպէս յայտնի է, պարոն եւ տիկին Քիւրիի կողմէ հանածոյի մնացորդներու մէջէն երեւան հանուած այն զարմանալի մետաղը, ռատիոմը Ռէօնթկէնեան ճառագայթներուն յատկութիւնը ունի։ Պ. Կիզէլ կ'ըսէ թէ ռատիոմի մէկ քիմիական բաղադրութիւնը, ինքնին լուսաւոր, տեսանելի կ'ընէ լոյսը, երբ ռատիոմի եւ աչքին միջեւ դրուի անթափանց կամ մետաղական ջերմարգել (ecran) մը։ Երկու ձեռքերուն մէջէն ալ կարելի է տեսնել լոյսը։ Ճառագայթները կ'անցնին աչքին առջեւ դրուած արգելքէն։ Ռատիոմի ներկայութիւնը զգալի կ'ըլլայ նշոյլով մը, որ ամբողջ տեսողութիւնը կը լեցնէ։ Միեւնոյն նշոյլը երեւան կու գայ նաեւ, երբ քունքին վրայ դնէք ապակիէ խողովակ մը, որ իր մէջ պարունակէ քանի մը սանթիկրամ քլօրիւր տը ռատիոմ։

Պ. Պ. Հիմսթէր ու Նաժէլ, կ'ըսէ Տքթ. Ժավալ, շատ կատարեալ ուսումնասիրութիւն մը ըրած են ռատիոմի եւ Ռէօնթկէնեան ճառագայթներուն կողմէ աչքին վրայ առաջ եկած ազդեցութեան մասին։ Այդ գիտունները ցոյց տուած են որ ռատիոմի ճառագայթները ամբողջովին լուսածնային կ'ընեն աչքին միջավայրերը, եւ այս պատճառաւ է որ լոյսը տեսանելի կ'ըլլայ։ Ընդհակառակը, Ռէօնթկէնեան ճառագայթները կը թուին ուղղակի ազդել աչքին ցանցենիին վրայ։

Պ. Ժավալ, ընկերակցութեամբ Պ. Բիւրիի, քանի մը փորձեր կատարած է կոյրերու վրայ, գործածելով ռատիոմի մէկ զօրաւոր բաղադրութիւնը, դրուած ապակիէ խողովակի մը մէջ, որ անթափանց խաւաքարտէ տուփով մը ծածկուած է։ Փորձի ենթարկուած առաջին երկու կոյրերը բան մը չտեսան, որովհետեւ առաջինին կուրացման պատճառ եղած էր տեսողական ջիղերուն ծիւրումը, իսկ երկրորդը խաժախտէ բռնուելով՝ աչքին լոյսէն զրկուած էր։ Պ. Պ. Ժավալ եւ Բիւրի ուրիշ շատ մը կոյրերու վրայ ալ փորձեր ըրին։ Ցանցենիին մէկ մասը հանուելով, կոյր մը կրցաւ լոյսի ցոլացում մը ընդունիլ իր աչքին մէջ։ Երբ ռատիոմ դրուեցաւ իր աչքին առջեւ, կոյրը լոյսի նշոյլներ տեսաւ աչքին այն մասին մէջ, որ կը համապատասխանէր անեղծ մնացած ցանցենիին։ Ուրիշ կոյր մը, որ մանուկներու յատուկ աչացաւէ կուրացած էր, հազիւ հազ մէկ քանի գոյներ կրնար ճանչնալ, երբ նպաստաւոր պայմաններու մէջ կը գտնուէր։ Երբ ռատիոմ դրուեցաւ իր աչքերուն առջեւ, խիստ տեսաւ լոյսը։ Ան աւելի աղէկ տեսաւ, երբ երկու ձեռքերով ծածկեց աչքերը, լոյսէ շլացողի մը երեւոյթը առնելով։ Եթէ կարելի ըլլար թափանցկութիւն տալ կոյրին եղջերենիին, անիկա պիտի կրնար յստակօրէն տեսնել։

Վերջին փորձ մըն ալ առաջ բերենք։ Մարդուն մէկը իր մէկ աչքին տեսողութիւնը կը կորսնցնէ խաժախտէ, երկու տարի առաջ կատարուած գործողութեան մը հետեւանքով։ Այդ աչքը շատ զգայուն է լոյսի, բայց ո եւ է ձեւ չորոշեր։ Տակաւ աչքին բիբերեան անթափանց կ'ըլլայ եւ տեսողական կարողութիւնը աստիճանաբար կը տկարանայ։ Պ. Ժավալ ռատիոմի կ'ենթարկէ զայն, բայց ի զուր, միականին չի տեսներ։ Անիկա անբուժելի կուրութիւն մըն է որ չի դարմանուիր։

Պ. Ժավալի կատարած փորձերը կը հաստատեն թէ ռատիոմի գործածութիւնը կրնայ թանկագին չահագործումի մը աղբիւրը դառնալ։ Կոյրէ կոյր մեծ տարբերութիւն կայ. թերեւս անոնցմէ ոմանք կրնան բուժուիլ։ Ռատիոմը ճշգրիտ ախտաճանաչութիւն մը կ'ընէ, յայտնելով թէ կոյր մը կրնա՞յ բուժուիլ թէ ոչ։ Դժբաղդաբար, ամբողջ աշխարհի վրայ, այս պահուս, հազիւ քանի մը տեսիկրամ ռատիոմ կը գտնուի, խառնած վիճակի մէջ եւ ազդեցիկ աչքին վրայ։

## ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՍԽԱԼՆԵՐԸ

Դ.

Աշխարհագրութիւնն ալ, քոյրը պատմութեան, նոյն ճակատագիրը ունեցած է վարժարանին մէջ։ Եթէ պատմութիւնը օրինակի համար ժամանակով հեռաւոր նիւթերով տղան չի հետաքրքրեր, ոչ իսկ յաճախ հասուն մարդը, աշխարհագրութիւնն ալ անջրպետով հեռաւոր նիւթերով անիմաստ կ'ըլլայ տղուն համար, թէեւ այս դասը աւելի բանաւոր է ինքնին, քանի որ իր նիւթը աւելի ներկայ է քան պատմութեանը՝ որ անցեալ է բոլորովին։ Աշակերտները անուններու ցուցակներ գոց կ'ընեն հոս. լեռներու, գետերու, ծովերու, հրուանդաններու, քաղաքներու եւայլն անուններու շարքեր. շատ չեն մոռնար զանոնք, որովհետեւ այդ անունները համրիչի մը հատիկներուն պէս կը հետեւին իրարու, անգամ մը որ տղան առաջին անունը բռնէ, որովհետեւ քարտէս մը ունին՝ ուր կը տեսնեն, կը շօշափեն աշխարհագրութեան իրերուն դիրքը։ Բայց երբ կարգը գայ մանրամասնութեանց, օրինակի համար նահանգի մը, քաղքի մը պարունակութեանց ու արտադրութիւններուն, յիշողութեան խառնաղանճումը, մոռացման դժուարութիւնը կը սկսի։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ քարտէսը ընդհանրապէս չի նշանակեր այդ տեղեկութիւնները։ Նոյն իսկ ենթադրենք թէ նշանակած է, եւ նոյն իսկ ուսուցիչը այնպիսի դասաւորմամբ մը կ'աւանդէ այդ բոլոր անունները եւ իրենց արտադրութիւնները որ անկարելի է միտք չպահել զանոնք։ Ենթադրենք նոյնպէս որ ուսուցիչը այնքան թափանցող ու երեւակայող եւ մանաւանդ հմուտ է որ՝ ուսմամբ թէ ականատեսութեամբ, կրնայ կենդանացնել, ոգեւորել, պատկերի վերածել քարտէսը, տեսարանները, երեւոյթները գտնել, նկարագրել, հետեւցնել տալ քարտէսին ամուլ նշաններէն, եւ այլն։

Սակայն ինչո՞ւ համար տղան հարկ է որ գիտնայ օրինակի համար թէ ինչ լեռնադաշտներ կան Գերմանիոյ մէջ. ինչ հրուանդաններ՝ Նորվէկիոյ կամ Իտալիոյ շուրջը, ինչ քաղաքներ այսինչ երկրորդական երկրին մէջ, ինչ լիճեր, գետեր, ծովեր այնինչ հեռաւոր ու քիչ կարեւոր պետութեան մէջ են։ Այս բաները գիտնալը արժէ՞ք մը ունի արդեօք։ Ի՞նչ բանի կը ծառայէ։ Աշխարհի մէջ այս բաներուն անծանօթ շատ մարդիկ կան, որոնք չեմ կարծեր որ նեղուին, չգիտնալնուն համար օրինակի համար թէ Իսլանտայի ո՛ր քաղաքները ինչ կ'արտադրեն, կամ քանի հազար բնակիչ ունին։ Մանաւանդ այն առեւտրական ասպարէզին մէջ՝ ուր նախակրթարանի շրջանաւարտ մը պիտի մտնէ, պէտք չէ՛ որ անպատճառ գիտցած ըլլայ տղան այդօրինակ մանրամասնութիւններ, որոնց հետագային կը տեղեկանայ, երբ բաւական սիրով տրուած է իրեն աշխարհագրութիւնը՝ զոր ուսուցանող գիրք մը, ուրիշ գրքերու հետ, կրնայ ընթեռնուլ դպրոցէն յետոյ, երբ հարկ մը պահանջէ այդ յիշատակումը։ Փոխարէն այն անհուն ամլութեան, ուր աշխարհագրութիւնը կ'աւանդուի, գոնէ մօտակայ տեղուանք կը տարուէին տղաքը, ուսուցչին կողմէն, ենթադրելով թէ դասատուն պաղ առնելէ վախցող մէկը չէ, որ տանի կամ դասարանին պատուհանէն դիտէ միայն աշխարհը, եւ միտքէն չանցընէ մինչեւ կղզիները, մինչեւ օր մըն ալ [illegible] հանիլ տղաքը, քանի որ տունէն մինչեւ դպրոց կը ճամբորդեն արդէն ինքն ու դպրոցականները։ Վերջապէս ինչ է մեր աւանդած աշխարհագրութեան նպատակը։ Ինչ շահած կ'ըլլայ տղեկ մը, այն ցուցակներէն զոր գոց ընել կու տանք իրեն։ Շահ ըսելով կը հասկնանք մինչեւ ամենափոքր հաճոյք մը, ամենէն վայրկենական հաճոյքն իսկ.—Եւ ինչ հաճոյք կը ծնի անուններու այդ տխմար շարքերը թութակօրէն արտասանելէն, իմանալէն։ Գոնէ գլխաւոր ու հռչակաւոր իրեր նկարագրուէին, պատկերացուէին. եւ ո՛չ անպատճառ իբրեւ ի բերան ուսանելի բաներ. այլ խորհիլ տալով, ճամբորդելու սէր ներշնչող խօսակցութիւններ։ — Այս ինչ հրուանդանը, այն ինչ ծովը, այս ինչ գետերն ու այն ինչ լեռները պարունակող երկրին ժողովուրդեանը սովորութեանցն ու նկարագրին վրայ ընդարձակօրէն գոնէ խօսուէր, մանրամասնութիւններ ու տեղական բարքեր պատմուէին, եւ այդ ժողովուրդները ճանչցուէին։ Ա՛հ, սակայն միշտ մեր ըսելիքները կը կանխենք։ Մեր նպատակն էր նախ հաստատել դասերուն անհեթեթ ու անիմաստ հանգամանքը, եւ պահանջելի բարեփոխութեանց վրայ յե՛տոյ միայն խօսիլ։ Ամենէն աւելի ճոխ նկարագրութեան կարօտ դաս մըն է աշխարհագրութիւնը, պատմութեան հետ. եւ սակայն չկա՛յ գրեթէ դաս մը որ հրապոյրի ա՛յնքան կարելիութեամբ ա՛յսքան հաճոյազուրկ ու ցամաք ցուցակագրութեան մը վերածուած ըլլայ։

Ինքնին ցամաք գիտութիւն մըն է սակայն թուաբանութիւնը. ուստի հարկ էր որ մասնաւոր խնամքով մը աւանդուէր։ Բայց այն յախուռնապէս անհրապոյր ու անգութ դասն է զոր ամէնքս ալ կը ճանչնանք վաղուց։ Այդ դասը բոլոր միւսներէն աւելի քիչ կը խօսի տղուն մտաւորականութեան գլխաւոր ձեւին՝ երեւակայութեան։ Անիկա այն դասն է որ ինքնին ամէնէն աւելի քիչ կը հետաքրքրէ տղաքը՝ իր բացարձակապէս ճիշդ գիտութիւն մը ըլլալուն հետեւանքով։ Վասն զի տղաքը ճշդութիւնը չեն սիրեր, չեն հասկնար, չեն կրնար ճշդութեան կիրքը ունենալ. իրենց համար ամէն ինչ մօտաւորապէ՛ս է։ Արդարութեան զգացումը, որ ճշդութեան մէկ ձեւն է, (կամ փոխադարձաբար,) կատարելապէս կը կրեն յաճախ. բայց դեռ այնքան զարգացած չեն որ ոչ բանաւոր էակներու, անշունչ իրերու, մանաւանդ վերացական թիւերու հանդէպ դատաստանի ճշդութիւն, մտածման արդարութիւն ունեցած ըլլան. զգացումներով արդար են, բայց միտքով ո՛չ։ Զգացումները կանուխէն որոշադրուած են (déterminer) անոնց մէջ, ինչպէս իրենց մարմնաւոր կազմուածքը, երեւոյթը. բայց մտածողութիւնը դեռ սխալներով ու ստուերով, այսինքն երեւակայութեամբ լի է։ Զգացումները վիճակներ են զոր ունի տղան, բայց մտածողութիւնը կարողութիւն մըն է որմէ զուրկ է։ Հետեւաբար անհասկնալի, անհաճոյ է իրեն համար ինչ որ մտածում է միայն։ Պէտք էր որ թուաբանութիւնը եւ յարակից ճիւղերը յատուկ հոգածութեամբ մը ուսուցուէին, ո՛չ թէ պարտադրուէին, ինչպէս սովորութիւն է ընել ա՛յնքան անխորհուրդ կերպով։ Ահա այսպէս է այն դասը զոր տղաքը իրարու տետրակէ կ'ընդօրինակեն հարկաւորապէս։ Ի՞նչ թուաբանական խնդիրները տղոց տարիքին ու ճաշակներուն համեմատական ընել կ'ուզուի։ Գլխաւոր ու յաւէտ սխալը հոն է որ տղան ինքնիրեն կը թողուի՝ սովորուած կանոնի մը, օրէնքի մը համեմատ ճիշդ մտածելու խնդրոյ մը վրայ։ Հարկ չկայ ըսելու թէ այս մասին ալ հարկ եղածը պիտի դիտել տանք յետոյ։

Իրագիտութեան գալով, կը տեսնենք իսկոյն թէ որքա՛ն վսեմ դաս մը դարձած է ան, բոլոր դասերուն ճոխագոյնն ըլլալուն հակառակ.— իրագիտութի՛ւնը. այսինքն, ինչպէս մենք կ'ըմբռնենք զայն, բնագիտութենէն, քիմիագիտութենէն, բուսաբանութենէն, առողջապահութենէն, երկրագործութենէն, արհեստագրութենէն, արհեստագիտութենէն առնուած դասերու ամբողջութիւն մը. ամենէն հիանալի դասը որ ըլլայ երբեք։ Բայց դաս մը որ առարկաներու տեսակներուն, կազմութեան, փոփոխութեանց, ու օգտակարութեան վրայ կը խօսի, անհնար է որ բանի մը ծառայէ երբ աշակերտներուն չի ցուցըներ այդ առարկաները, իբր պատկեր, կամ իրական։ Չենք գիտեր, կա՞յ նախակրթարան մը որ իրագիտական թանգարանի մը նմանող բան մը ունեցած ըլլայ։ Իրագիտութեան ուսուցիչը դասագրքին անգոյն պատկերները (եթէ կան) կը գործածէ դեռ, եթէ ոչ պատկեր ալ չունի. ոչ ալ յաճախ՝ սեւ տախտակին վրայ կաւիճով ներկայացնելու կարողութիւնը։ Ահագին վատութիւն մը, չարութիւն մը կը տիրէ իրագիտութեան դասին մէջ։ Գործիք չկայ, որպէս զի փորձեր ըլլային. թէեւ հնարագէտ ուսուցիչ մը կրնար ափ յափոյ ճարուած առարկաներով քիչ շատ բան ներկայացնել։ Հազիւ տեսնուած է որ տղաքը առնէ դաշտը տանի, քաղաքը տանի, հազարումէկ բան ցուցնելու անոնց։ Եւ սակայն անպատճա՛ռ իրագիտութեան դասատու է, այնպէ՛ս գրուած է վկայագրին մէջը։ Առարկաներու ցուցումը, եւ դաշտային ու քաղաքամէջի պտոյտները որքա՛ն հրապուրիչ, որքա՛ն կենսալի բաներ պիտի ըլլային, նաեւ աշխարհագրութեան ու պատմութեան դասերուն համար։ Բայց ասանկ բան ոչ ոք միտքէն կ'անցընէ ընել տալ։ Թմբուկներով ու կերակուրով Մայիսի պտոյտներու երթալ մը կայ, գիտենք, որոնցմէ տղաքը կը դառնան աղէկ մը զուարճացած, բայց իրագիտութեան դասը յիշա՛ծ իսկ չըլլալով, նոյնքան տգէտ որքան էին առտուն մեկնած ատեննին։ Մայրաքաղաքին մէջ ա՛յնքան գործարաններ, արհեստանոցներ, հաստատութիւններ կան, այնքա՛ն դիտելու, ծանօթանալու բաներ, որոնց սակայն ընդ միշտ անծանօթ պիտի մնայ տղան, ուսուցչի մը կողմէն առաջնորդուած չըլլալով զանոնք ճանչնալու, անոնց ճաշակը ունենալու, զանոնք սիրելու։ Բայց այս պտոյտներուն մասին կ'ուզենք առանձին խօսիլ յետոյ, ինչպէս նիւթը կ'արժէ որ մասնաւոր մտածման առարկայ ըլլայ։

Տ. Զ.

## [illegible]

## Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ

### ԵՒ ԻՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Զ

Ըստ վկայութեան Հմայեակ Սրբազանի, հիւանդանոցի ներքին դրան վրայ արձանագրուած կար այդ յիշատակարանը։ Արդէն շատ մը Իզմիրցիներ ալ կը պատմեն թէ 1879ի վերաշինութեան առթիւ ջարդուփշուր եղած է ան եւ խումբ մը ազգայիններու կողմէ Առաջնորդարան եղած բողոքներու վրայ միայն՝ յիշատակարանին օրինակը շրջանակի մը մէջ զետեղելով՝ նոր շէնքի մէկ սրահը կախուած է։ Նոյնը եղած է Ս. Մեսրոպեան վարժարանի 1826ի վերաշինութեան յիշատակարանին համար, որ խումբ մը ազգայիններու դիմումներուն վրայ Ազգ. Առաջնորդարանի դիւանատունը փոխադրուած եւ հոն դիւանապետի ոտքերուն պատուանդան եղած է։

Ինչ որ ալ ըլլայ, Հմայեակ Սրբազանի գովելի հոգածութեան շնորհիւ այսօր մեր ձեռքը կ'ունենանք 1801ի շինութեան իսկական յիշատակարանը, եւ այդ յիշատակարանին առաջնութիւն կու տանք եւ երբ հիւանդանոցին վաւերական յիշատակարանը կը նկատենք, որովհետեւ ոչ միայն շէնքին ճակատը գտնուած եւ արժանահաւատ անձնաւորութենէ մը օրինակուած է, այլ եւ անոր մէջ որոշապէս ցոյց կը տրուի շինութեան տարին եւ ամսաթիւը։ Ասկէ զատ ցոյց կու տայ սկզբնական շինութիւն մը, մինչ Յանձնաժողովի մէջ բերածն է՝ նախակառուցումը։ Այս վերջին բառէն սա կը հասկցուի թէ երկրորդ շինութեան մը կամ ուրիշ ո եւ է առթիւ յօրինուած արձանագրութիւն մըն է որ նախապէս կատարուած շինութիւն մը կը յիշատակէ։ Ուրեմն, ինչպէս ըսինք, այդ յիշատակարանը ի վերջոյ յօրինուած է եւ նոր ապացոյց մըն է նաեւ հոն տեսնուած Ս. Լուսաւորչեան անունը։

Եթէ չենք սխալիր, առաջին օրէն այդ անունը տրուած չէ այս հիւանդանոցին, թէեւ այս կէտը տեղեկագրի մէջ նկատողութեան իսկ առնուած չէ։ Հաւանաբար, Ս. Լուսաւորչի պատկեր մը գտնուած է հոն, երբ հետզհետէ ժողովուրդին ուխտատեղի դառնալով այդ պատկերին պատճառաւ, յիշեալ Սուրբին անունով մատուռ մը կանգնուած է. այն ատեն միայն Սուրբին անունը հիւանդանոցին ալ սկսած է տրուիլ եւ այս վերջինը յետոյ վերջնապէս իւրացուցած է զայն։

Արդէն Ս. Լուսաւորչայ պատկերը 1801ի շինութենէն շատ վերջը նուիրուած է՝ Պաղտասար աղա Դօնճաեանի կողմէ, որ ինչպէս ճանչցողներ կը վկայեն, 1801էն շատ ետքը ծնած է։

Նոյնը եղած է Հայոց Թաղին մէջ փողոցի մը նկատմամբ, որ յատուկ անուն մը ունեցած է։ Բայց հոն մասնաւոր ընտանիքի մը իր յարկի ներքեւ պահած Ս. Աստուածածնայ պատկերը հետզհետէ մասնաւոր կարեւորութիւն կը ստանայ եւ այդ յարկը յատուկ ուխտատեղի մը կը դառնայ. ուրբաթ օրեր խումբերով ժողովուրդ պզտիկ տան մը լեցնել ուխտի կը վազէ։ Հոն, անկիւն մը զետեղուած եւ մոմերով լուսազարդուած պատկերը կարեւոր հասոյթի աղբիւր մը կը դառնայ իր տիրոջ, հայ պառաւի մը, մինչեւ քառորդ դար առաջ, երբ Կրօնական Ժողովի որոշումով այդ պատկերը կը բարձուի եւ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին կը փոխադրուի։

---

— 69 —

## ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

# ՌՕԶ–ՄԱՆՕՆԻ ՎՐԷԺԸ

Ժ

### ԺԱՆ ՔԼԷՐԺԱՆԻ ՎՐԷԺԸ

Կասպար դուրս ելաւ եւ ուղղակի տուն գնաց։ Ամենքն ալ անձկոտ ու լուռ սպասման մը մէջ էին։ Վերջապէս Կասպար ներս մտաւ ու Ռօզի նամակը երկարելով Ռէժինի, ըսաւ.

—Բնաւ մի՛ զարմանաք թէ այս նամակը մաշած, ճմրթկուած ու դեղնած երեւոյթ մը ունի, որովհետեւ շատ համբուրելէս այդ վիճակին ենթարկուած է։

Ռէժին դողդոջուն ձեռքով մը առաւ քրոջը նամակը ու գոչեց.

—Ռօզ, Ռօզ, եթէ ողջ ըլլայիր, վրէժխնդրութիւնդ պիտի զոհէի՞ր իմ երջանկութեանս համար։ Թերեւս, որովհետեւ շատ կը սիրէիր զիս։

Ու դէպի Կասպարի դառնալով, մանկամարդ աղջիկը յարեց.

—Քանի որ դուք ալ հաւանութիւն տուիք, բարեկամս, առանց վայրկեան մը իսկ կորսնցնելու, պէտք է Կիյօմի իմաց տալ։ Այդ գործը կատարել կը ստանձնէ՞ք։

—Այո՛, հիմա կը մեկնիմ եւ իմաց կու տամ Կիյօմի։

Այս վերջինը տունն էր։ Երբ Կասպար ներս մտաւ, Կիյօմ կռահելով թէ ծանրակշիռ լուր մը հաղորդելու եկած էր ան, գոչեց.

—Ռէժինի կողմէ՞ն կու գաք։

—Այո՛։

—Շա՞տ հիւանդ է։

—Ո՛չ, ապահով եղէք այդ մասին ու միեւնոյն ատեն երջանիկ, որովհետեւ շատ կը սիրէ ձեզ։

—Ուրեմն ի՞նչ կայ, ըսաւ Կիյօմ հեղձամղձուկ ձայնով։

—Շատ կը սիրէ ձեզ, քանի որ յաղթեցիք անոր կամքին։

—Ժան Վիլլօրիէի համար կ'ըսէք։

—Անոր անմեղութեան ապացոյցը կը բերեմ իմ հետս։

—Ա՛հ, շո՛ւտ ինծի տուէք։

Կասպար նամակը երկարեց անոր, ըսելով.

—Կարդալէ առաջ գիտցէք, ստորագրութիւնը նայեցէք։

—Նամա՛կ մը Ռօզ–Մանօնի կողմէ։

—Այո՛։

Կասպար պատմեց թէ ինչպէս այդ նամակը իրեն յանձնուած էր Ռօզ–Մանօնի կողմէ։ Կիյօմ երկու անգամ կարդաց նամակը, խոր յուզումի մատնուած։ Ճշմարտութիւնն էր որ երեւան կը հանէր այդ նամակը, ինչ որ արդէն ինք ալ կռահած էր Վիլլօրիէին պաշտպանած ատեն։

—Բայց ահռելի վրէժխնդրութիւն մըն է ասիկա, գոչեց Կիյօմ։ Կին մը միայն կրնայ յղանալ այսօրինակ վրէժխնդրութիւն մը եւ ի գլուխ հանել զայն։

Կիյօմ նամակը երկարեց Կասպարի, բայց այս վերջինը չընդունեց, ըսելով.

—Ո՛չ, պարոն, այդ նամակը ինծի չի վերաբերիր ալ հիմա։ Հոս եկայ ո՛չ միայն նամակին պարունակութիւնը հաղորդելու, այլ եւ ձեզի յանձնելու համար զայն։ Այսուհետեւ դուք էք տէրը Վիլլօրիէի կեանքին ու մահուան։ Առաջարկեցի Ռէժինի՝ դատապարտութենէ ազատել զայն, ձեր ամուսնութեան պայման դնելով այդ առաջարկը։ Ռէժին հնազանդեցաւ եւ իր սիրոյ ապացոյցը տուաւ ձեզի։ Ուրեմն, առէք այս նամակը եւ պահեցէք զայն։

—Լաւ...

—Կրնա՞մ իմանալ թէ ինչ մտադիր էք ընել, ըսաւ Կասպար։

—Այս նամակը պիտի յանձնեմ հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Մարսէլ–Ֆրանսուայի։

—Երթամ իմաց տամ Ռէժինին, որ անհամբեր ինծի կը սպասէ հիմա, ըսաւ Կասպար։ Ըսելիք մը ունի՞ք անոր։

—Ա՛հ, Կասպար, ըսէք անոր թէ շատ երջանիկ ըրած է զիս, գոչեց Կիյօմ, Կասպարի ձեռքը բռնած։

—Աւասիկ պաշտօն մը զոր կը ստանձնեմ, վստահ ըլլալով թէ լաւ ընդունելութիւն պիտի գտնեմ։

Անոնք իրարու ձեռք սեղմելով բաժնուեցան իրարմէ։ Ժիւվարսէն չուզեց ատեն կորսնցնել։ Ինչ որ ալ ըլլար իր զգացած տհաճութիւնը Վիլլօրիէի նկատմամբ, իր պարտականութիւնը պարտ էր կատարել։ Իսկոյն դատական պաշտօնատունը գնաց, ուր բաւական ատեն սպասեց, որովհետեւ հարցաքննիչ դատաւորը գործ ունէր։ Կիյօմ կը հաշուէր թէ ճիշդ ատենին կը ներկայանար դատաւորին, որ ընդհուպ Վերաքննիչ Ատեանին պիտի ղրկէր դատական թղթածրարը։

Երբ հարցաքննիչ դատաւորը գործը աւարտեց, իսկոյն ներս մտցնել տուաւ Կիյօմը, որուն մտերմաբար երկարեց իր ձեռքը։

—Ներեցէք, բարեկամս, ձեզ սպասցնել տալուս համար։

—Վիլլօրիէի անմեղութեան ապացոյցը կը բերեմ, այն ապացոյցը, որուն գոյութենէն տեղեակ էինք, բայց չէինք կրցած ձեռք ձգել զայն, հակառակ Բրիսթիանի ու Պրիւլոյի ճարպիկութեան։

—Դո՞ւք երեւան հանեցիք անմեղութեան ապացոյցը։

—Այո՛, ե՛ս։

—Ի՞նչպէս։

—Սիրոյ միջոցաւ, պատասխանեց Կիյօմ բերկրալից նայուածքով մը։

—Ա՛հ, կը հասկնամ, Ռէժին ամէն բան ըրած է։

—Աւասիկ։

Դատաւորը առաւ նամակը եւ թիկնաթոռին վրայ նստելով կարդաց զայն։

(Շարունակելի)

Բայց եւ այնպէս, փողոցը հայ եւ օտար հասարակութեանց կողմէ Աստուածածնի փողոց կը կոչուի մինչեւ այսօր։ Ասիկա չի նշանակեր թէ փողոցը առաջին անգամ բացուած է Ս. Աստուածածնայ անունով։

ԱՏՈՄ

Յ.Գ. Վերջին մեր յօդուածիս մէջ սխալմամբ հրատարակուած էր թէ Մեսրոպեան վարժարանը, Ս. Լուսաւորչեան հիւանդանոցը եւ Մորթաքեան այրած էին հրդեհի միջոցին, մինչդեռ այդ շէնքերը քաղքին ծայրը ըլլալով՝ զերծ մնացած էին հրոյ ճարակ ըլլալէ։ Ա.

# Արտաքին Լուրեր

### ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Պ. Լուպէի ուղեւորութիւնը.— Նուէրները.—Բեդերսպուրկի մէջ.— Պ. Լուպէի յատկացուած յարկերը.—«Մաթէն»ի թղթակիցը։

Բարիզ, 18 մայիս.—Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ֆրանսայի բարեկամ Ռուսերուն կողմէ Հանրապետութեան Նախագահին տրուելիք նուէրներուն մէջ կայ Պ. Լուպէի կենսագրութիւնը զոր ճարտար գեղագիր մը գրած է՝ սովորական նամակադրոշմի ծաւալով մէկ կտոր թուղթի վրայ։

—Որքան կը մօտենայ Պ. Լուպէի Ռուսիա ժամանելուն օրը, Բեդերսպուրկ մասնաւոր ոգեւորութիւն մը կը ստանայ։ Պատրաստութիւնները փութով կը կատարուին, մանաւանդ Զարսքոյէ-Սէլոյի մէջ։ Ռուս մամուլին ներկայացուցիչները պալատական պաշտօնատարի մը առաջնորդութեամբ, այցելեր են պալատան այն մասը՝ որ Պ. Լուպէի բնակութեանը պիտի յատկանայ, եւ որուն ներքին տեսարանը իրաւամբ փառայեղ է։ Պալատան այդ մասը կը բաղկանայ Բաւլոս Ա. կայսեր կնոջ Մարիա կայսրուհիին պատմական ու նշանաւոր յարկերէն՝ չքնաղապէս կահաւորուած։ Պ. Տէլքասէի յատկացուած յարկերը, ստորնայարկին մէջ, մասնաւոր խնամքով կահաւորուած են։

—Մաթէնի թղթակից Պ. Կաստոն Սթիկլէր, որ 63 օրուան մէջ աշխարհի շրջանը կատարեց, Բարիզէն ինքնաշարժ կառքով Բեդերսպուրկ ուղեւորեցաւ, եւ կիրակի օրը հոն ժամանեց՝ Պ. Ժիւլ տը Բիւվրվիլի հետ։ Ստուար բազմութիւն մը, որոնց մէջ կային Բեդերսպուրկ բնակող բոլոր Ֆրանսացիները, ջերմ ընդունելութիւն մը ըրաւ երկու ուղեւորներուն։

—Բեդերսպուրկի քաղաքապետութեան խորհուրդը որոշեց Նէվայի քարափին մէկ մասը «Ֆրանսական քարափ» կոչել։

### ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Սիպերիոյ ոսկեհանքերը.—Պ. Բոպիէտոնոսցեվի հրաժարումը.—Քրաքովիայի սպայակոյտը.—Կարեւոր գողութիւն մը։

Բեդերսպուրկ, 18 մայիս.—Չինաս մէջ կատարուած զինուորական գործողութիւններէն վնասուեցան Սիպերիոյ ոսկեհանքերը, որոնց տրուելիք հատուցումը դրեթէ որոշուեցաւ։ Ռուսական հանքային ընկերութիւնը 1,540,000 ֆունդլիական ոսկի պիտի ստանայ եւ Այկունիին ալ երեք միլիոն՝ ռուս զինուորներուն գործածութեան տակն մատակարարուած պաշարներուն համար։ Ասոնցմէ առաջինը նաեւ Մանչուրիոյ մէջ երկու ոսկեհանքերու շահագործման մենաշնորհ ստացաւ եւ փորձառու հանքագէտներ ղրկեց հոն, տեղեկագիր մը պատրաստելու համար։

Պէրլին.—Զրոյց կայ թէ Ռուսիոյ Սինոդին պրոկուրոր Պ. Բոպիէտոնոսցեվ, որ հիմա Վիսպատէն կը գտնուի, պաշտօնէն պիտի հրաժարի իր վատառողջութեան հետեւանքով։ Ըսողներ կան սակայն, թէ այդ հրաժարման իսկական պատճառը՝ ներքին գործոց նոր նախարարին հետ ունեցած անհամաձայնութիւնն է։

Վիէննա.— Քրաքովիայէն կը հեռագրեն թէ տեղւոյն ընդհանուր սպայակոյտին սնտուկէն մէկ միլիոն ռուպլիի չափ գումար մը գողցուեր է։ Երկու զօրավարներ եւ սպայակոյտի քանի մը սպաներ առժամապէս ձերբակալուած են, մինչեւ որ աւարտին կատարուած քննութիւնները։

### ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Հաշտութեան բանակցութիւնները.— Զանազան զրոյցներ.—Պոթա կը դիմէ Էտուարտ թագաւորին.—Վերէնիկինկի մէջ.— Պոէր պատուիրակները.—Զինուորական գործողութիւնները.—Ճէք Հինտըն։

Լոնտոն, 18 մայիս.—Հոս զրոյց կայ թէ քանի մը օր առաջ Լուի Պոթա զօրավարը հարաւային Ափրիկէի զինուորական իշխանութիւններէն արտօնութիւն ուզեր է հեռագրով խնդրելու Էտուարտ թագաւորէն՝ ընդունելու Պոէրներուն պահանջած զինադադարը։ Լորտ Քիչնէր ընդունելով Լուի Պոթայի այդ խնդիրքը, հաղորդեր է թագաւորին։ Այդ զրոյցը, սակայն, ո՛չ կը հերքուի եւ ոչ ալ կը հաստատուի։ Ուրիշ երկու զրոյցներ ալ կան՝ որոնք բոլորովին հակասական են։ Կ՚ըսուի թէ պոէր պետերը, Վերէնիկինկ երթալու առթիւ, աւելի կամ նուազ լաւատես կարծիքներ յայտներ են բանակցութեանց հաւանական ելքին վրայ, եւ թէ, երէկ, Անգլիոյ գաղթային նախարարութիւնը այդ իմաստով հեռագիր մը ստացեր է։ Կարեւոր ակումբի մը մէջ ալ, սա իրիկուն, տարբեր լուրեր կային։ Կ՚ըսուէր թէ պոէր պատուիրակները Անգլիոյ կառավարութեան եւ բանակին նկատմամբ այնքան թշնամական զգացումներ ցոյց տուեր եւ այնքան տմարդի կերպով խօսեր են որ պէտք չէ չափէն աւելի վստահիլ հիմնական բանակցութեան նպաստաւոր մէկ ելքին վրայ։ Ասոնց ամէնքն ալ, սակայն, զրոյցներ են եւ քանի մը օրէն միայն կարելի է ստոյգ տեղեկութիւններ առնել։ Անգլիոյ դահլիճին բոլոր անդամները Լոնտոնէն հեռացան, եւ ոմանք բաւական հեռուները գացին, բայց ամէնքն ալ պատրաստ են երկուշաբթի կամ չորեքշաբթի վերադառնալու, վասն զի Անգլիոյ կառավարութիւնը այդ օրը միայն կրնայ տեղեկանալ Վերէնիկինկի մէջ Պոէրներուն կողմէ կատարուած բանակցութեանց արդիւնքին։

Բրեթորիա.—Հինգշաբթի օրը եւ երէկ երկար խորհրդակցութիւններ կատարեցին Վերէնիկինկի մէջ գումարուող Պոէրները։

—Հինգ շաբաթէ ի վեր քանի մը Պոէրներ հիւրընկալուած են Անգլիացիներու կողմէ, որոնց թէ՛ ասպնջականութիւնը կ՚ընդունին եւ թէ միւս կողմէ տեղեկութիւններ կը ստանան բրիտանական հաղորդակցութեանց գիծերուն վրայ։ Դիտելի է, սակայն, թէ պոէր պատուիրակներուն մեծ մասը որոնք այս միջոցիս գումարուած են Վերէնիկինկի մէջ, այդ մասին բնաւ երախտագիտութիւն չեն յայտնած։ Եթէ պոէր պատուիրակներուն արտաքին ընթացքին դատուի, այնպէս կ՚երեւայ թէ թշնամութիւնները երկարելու մասին քուէ տալու մտադիր են։ Կարելի է որ ձեռամբարձ քուէի տեղ գաղտնի քուէարկութիւն կատարուիլը դէպ ի հաշտութեան կողմը ծալէ նժարը։ Պէտք չէ մոռնալ, սակայն, թէ Պոէրներու բանակցութեանց արդիւնքը ինչ որ ալ ըլլայ, պատերազմին վերջաւորութիւնը հեռու չէ։ Ամէն պարագայի մէջ Վերէնիկինկի բանակցութիւններէն ետքը հաւանական է որ պատերազմի դաշտին զանազան մասերուն վրայ Պոէրները խումբ խումբ անձնատուր ըլլան, այնպէս որ Անգլիացիները դիւրաւ պիտի կրնան պէտք եղածէն չափ զինուոր ղրկել այն տեղերը՝ ուր ընդդիմութիւնը կարելի է երկարի։

—Պոէրներու բանակցութեանց արդիւնքը ինչ որ ալ ըլլայ, Վերէնիկինկի ընդհանուր ժողովը պատերազմի պատմութեան նշանաւոր մէկ իրողութիւնը պիտի ըլլայ. նաեւ պատուաւոր յիշատակ մը պիտի կազմէ իւրաքանչիւր պատուիրակի համար մասնաւորապէս։ Վերէնիկինկի մէջ հաւաքուած հարիւր վաթսուն Պոէրներու շատերը նշանաւոր մարդեր են։ Այն պարագաները որոնց մէջ կատարուեցաւ այդ խորհրդակցութիւնը եւ այն տեղափոխութիւնները՝ որոնք անկէ առաջ կատարուեցան, անշուշտ տպաւորութիւն մը պիտի գործեն ամէնէն նուազ հանճարեղ Պոէրներուն վրայ. նաեւ անոնց վրայ որոնք տակաւին կը կարծեն թէ կրնան անպատիժ կերպով պատերազմ կարդալ Մեծն Բրիտանիոյ զօրութեանը։ Թրանսվալի նախկին ընդհանուր դատախազ Պ. Սմուց ու անոր շուրջը գտնուողները միայն ծովի ճամբորդութիւն կատարեցին, վասն զի Նոլոթէն (հարաւային Ափրիկէի արեւմտեան ծովեզերք) շոգենաւ նստան Քէյփթաուն երթալու եւ անկէ ալ շոգեկառքով Վերէնիկինկ։

—Տէյլի Քրոնիքլի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ընդհանուր կարծիքին նայելով, Վերէնիկինկի խորհրդակցութիւնները նպաստաւոր արդիւնք մը պիտի ունենան։ Կառախումբերու կանոնաւոր երթեւեկութիւնները վերսկսան։ Բազմաթիւ գործի մարդեր Եոհաննէսպուրկ կը դառնան։ Կ՚ըսուի թէ Եոհաննէսպուրկի մէջ շատ բազմութիւն կայ։

Լոնտոն.—Թիւթէր սա յաւելուածական տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մայիս 14ին Լորտ Քիչնէրի պաշտօնական հեռագրով ծանուցուած զինուորական գործողութեանց մասին։ Պէչուանալանտի ամրոցներուն գիծին ուղղութեամբ կատարուած զինուորական կարեւոր գործողութիւնը, կ՚ըսէ Վրիպուրկէն մայիս 16 թուական հեռագիր մը, շատ յաջողեցաւ։ Անգլիացիները ձեռք անցուցին չորս հարիւր Պոէրներ՝ որոնց հարիւրի չափը ըմբոստներ են. նաեւ կարգ մը Պոէրներ որոնք բաւական դժուարութիւններ յարուցած էին Անգլիացիներուն դէմ՝ սահմանագլուխին վրայ։ Այս գործողութեան յաջողութեան կողմն այն էր որ Պոէրները շատ տկար ընդդիմութիւն մը ըրին ու գերուեցան փախանակ. մինչեւ որ նեղը մնալով անձնատուր եղան։ Անգլիական զօրագունդերէն մէկ քանիին հրացան մը իսկ արձակելու պէտք չունեցան։ Վան Զիլի ամբողջ փոխադրախումբը գրաւուեցաւ, ինչպէս նաեւ մեծաքանակ արջառներ, ձիեր եւ ուրիշ կառքեր։ Անգլիացիները բնաւ կորուստ չունեցան։ Պոէր մը միայն սպաննուեցաւ։ Այդ գործողութիւններուն կը հրամայէր Իէն Համիլթըն զօրավարը։ Անձնատուութեանց շարքը մայիս 11ին կատարուեցաւ սահմանագլուխին մօտ։ Գերի բռնուած Պոէրներուն մէջ կան Պէզուիտէնհոյթ հազարապետը եւ Տըլարէի զօրավարին եղբայրը՝ Սարիան Տըլարէ. նաեւ ուրիշ հրամանատարներ։

Բրեթորիա.—Կառախումբերու նշանաւոր քանդիչ Ճէք Հինտըն, երէկ, անձնատուր եղաւ եւ հիմա բանտարկուած է Բրեթորիայի մէջ։

### ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հատուցումները.— Վճարման խնդիրը.— Չի-Լիի երկաթուղիները.— Բողոքները.— Լուծումը.— Չի-Լիի կացութիւնը։

Բեքին, 19 մայիս.—Օտար դեսպանները համախորհուրդ որոշեցին հատուցման առժամեայ բաշխումին համար եղանակ մը։ Դեսպանները մայիս 20ին պիտի գումարուին պաշտօնապէս կարգադրելու բաշխումը. նաեւ քննելու չինական առաջարկութիւնը թէ, Բրոթոքոլին տրամադրութեանց համաձայն, հատուցումը պիտի վճարուի թաէլով՝ որքան ալ մեծ ըլլայ դրամի սակին անկումը։ Արդէն ոսկիին տարբերութիւնը հարիւրին տասնըհինգի նոր տարբերութիւն մը ունեցաւ։ Դեսպանները կը պնդեն թէ հատուցումը պէտք է ոսկեդրամով վճարուի. նաեւ հատուցման համար համեմատաբար թեթեւացում մը կ՚ընդունին, բաւական է որ բոլոր տէրութիւնները մինչեւ յուլիս 1, ներկայացնեն իրենց վերաբերեալ անհատական պահանջումները։ Չի կարծուիր որ այդ առթիւ նոր խնդիր մը ծագի։

—Կը ծանուցուի թէ արքունիքը մասնաւոր ատեանի մը առջեւ դատել պիտի տայ Եուան-Շի-Քայը եւ Հու-Եու-Մէնը, իբր ընդհանուր տնօրէնները հիւսիսային երկաթուղիներուն, Անգլիոյ հետ համաձայնութիւն մը կնքած ըլլալնուն համար, որով Չին յանձն կ՚առնէ որ ոեւէ ուրիշ տէրութեան չարտօնել՝ նոր երկաթուղիներ շինելու Բեքին-Շան-Հայ-Քուանի գիծէն մինչեւ 128 քիլօմեթր շրջանակի մը մէջ։ Ռուսիոյ դեսպանը եւ ուրիշ դեսպաններ խստիւ բողոքեցին այդ համաձայնութեան դէմ, ըսելով որ Չի-Լիի նահանգին երեքչորրորդ մասը Անգլիոյ ազդեցութեանը ենթարկուած պիտի ըլլայ։

Բեքին.—Վերջերս Բեքինի անգլիական դեսպան Սըր Էրնէսթ Սաթօուի եւ Հու-Եու-Մէնի ու Եուան-Շի-Քայի միջեւ կնքուած համաձայնութիւնը թէ Բեքին-Շան-Հայ-Քուանի երկաթուղին ինչ պայմաններով պիտի վերադարձուի Չինաց քաղաքային վարչութեան, քանի մը տէրութեանց կողմէ բողոքի առիթ եղաւ։ Առաջին բողոքողն էր գերմանական դեսպանատունը՝ որ միշտ կրնայ ֆրանսական դեսպանատան գործակցութեանը վստահիլ երկաթուղիի վերաբերեալ խնդիրներու համար։ Պէլճիքա կը յայտարարէ թէ այդ համաձայնութիւնը ստորագրուած է առանց Չինաց արտաքին գործոց նախարարին գիտութեանը։ Միւս կողմէ Ռուսիա կը յայտարարէ թէ համաձայնութեան քանի մը տրամադրութիւնները բռնաբարած են Լի-Հունկ-Չանկի կողմէ ստորագրուած բազմաթիւ յանձնառութիւններու, որոնք պահուած են Բեքինի ռուսական դեսպանատան մէջ։

—Բեքինի մէջ միշտ ընդհանուր հետաքրքրութեան առարկայ է երկաթուղիներու խնդիրը։ Այդ գործը ցոյց կու տայ Չինաց նախարարութեան անկարութիւնը՝ Չինաց իշխանին վարմունքին տեսչութեան տակ։ Համաձայնութիւնը ստորագրուեցաւ ապրիլ 29ին Չինաց կայսեր վաւերացումով եւ Եանկ-Լուի, Չինաց իշխանին ու միւս բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն համաձայնութեամբ։ Ռուսիոյ դեսպան Պ. Լէսար նախ խստիւ բողոքեց բերանացի կերպով. յետոյ ծանուցագիր մը ստորագրեց, քննադատելով Եուան-Շի-Քայը ու Հու-Եու-Մէնը եւ ըսելով որ Մանչուրիոյ պայմանագրութիւնը ստորագրուելէն հազիւ երեք շաբաթ անցած, Չին ուրիշ համաձայնութիւն մը կը ստորագրէ, որ բոլորովին վնասակար է Ռուսիոյ իրաւունքներուն։ Չինաց արտաքին գործոց նախարարը, յիշատակագիր մը մատուցանելով արքունիքին, պարսաւեց Եուան-Շի-Քայը եւ Հու-Եու-Մէնը։ Անմիջապէս հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ, պատժելով այդ երկու պաշտօնատարները եւ պահանջելով որ ձեռնհաս իշխանութիւնը պատիժ մը սահմանէ անոնց։ Այդ երկու պաշտօնատարները իրենց ունեցած աստիճաններուն երկուքէն զրկուեցան՝ այսինքն երկու աստիճան ետ գացին։ Շաբաթ օրը Չինաց իշխանը պահանջեց Անգլիոյ դեսպանէն՝ վերաքննել համաձայնութիւնը, որպէս զի կարելի ըլլայ գոհացում տալ Ռուսիոյ։ Անգլիոյ դեսպանը բացարձակապէս մերժեց։ Հարկ է յիշել թէ այդ համաձայնութիւնը ստորագրուեցաւ, Ռուսիոյ դեսպանը տակաւին բերանացի չբողոքած Չինաց իշխանին մօտ եւ թէ Չինացիները միաձայնութեամբ հաւանեցան այդ համաձայնութեան՝ իբրեւ նպաստաւոր Չինաստանի, վասն զի Չի-Լիի նահանգին մէջ երկաթուղիի բոլոր գիծերը իրենց ձեռքը կը մնային։

—Բեքինի ֆրանսական դեսպանատունը գոհացուցիչ լուրեր առաւ թէ Չի-Լիի նահանգին հարաւային կողմը, Շան-Թունկի սահմանագլուխին մօտ ծագած տեղական շփոթութիւնները զսպուած են եւ հիմա կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

### ԿՈՒԱԹԷՄԱԼԱՅԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

Մեծ երկրաշարժ.— Քաղաք մը կործանած.— Բազմաթիւ զոհեր.— Կուաթէմալայի հիւսիսակողմի քաղաքներուն մէջ եղած վնասները։

Կուաթէմալայի (կեդրոնական Ամերիկա) մէջ ալ ահռելի աղէտ մը պատահեցաւ ապրիլ 18ի իրիկունը։ Երկրաշարժի բուռն ցնցում մը կործաներ է Քուէցալթէնանկօ քաղաքը, որ 25,000 բնակիչ ունէր։ Երկրաշարժէն առաջ, փոթորիկ մը ծագեր եւ սաստիկ անձրեւ մը տեղացեր է։ Հանրային շէնքերուն եւ տուներուն մեծ մասը կործանուած են ամբողջովին կամ մասնակի, իրենց փլատակներուն տակ թաղելով բազմաթիւ զոհեր։ Քաղաքը աւերակներու կոյտ մըն է։ Մեռեալներուն թիւը յայտնի չէ դեռ։ Ցնցումները տեւեր են մինչեւ ապրիլ 22, բայց նուազ սաստկութեամբ ու յաճախութեամբ։ Միայն Քուէցալթէնանկօ քաղաքը չէ որ վնասուած, այլ եւ Սան-Մարքոս եւ Մազաթէնանկօ, Սան-Բէտրօ եւ ուրիշ նուազ կարեւոր քաղաքներ ալ մեծապէս վնասուեր են։ Ամաթիթլան, Սան-Ֆելիպէ, Օքոս աւերակներով ծածկուած են։

### ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ ՄԵԾ ԱՂԷՏԸ

Սէն-Բիէռի աղէտէն առաջ.— Մանկամարդ աղջկան մը նամակը.— Կացութիւնը Սէն-Բիէռի մէջ.— Աւարառութիւն եւ պատիժ.— Կացութիւնը Սէն-Վէնսանի մէջ.—Գուշակութիւն մը հիւսիսային Ամերիկայի մէջ։

Մարթինիքէն հասած շոգենաւ մը ականատեսներու նամակներ կը բերէ, որոնք Սէն-Բիէռի աղէտէն քիչ առաջ գրուած են։ Այդ նամակներուն մէջ շահեկան է աղէտին զոհ գացած մանկամարդ աղջկան մը սա նամակը, ուղղուած ազգական բժշկի մը, մայիս 3 թուով.—«Ընդհանուր եւ մեծ յուզում կը տիրէ. այս գիշերուընէ ի վեր, մոխիրի տակ կը գտնուինք։ Որոտումները, որոնք սկզբան խուլ կերպով կը լսուէին, կէս գիշերէն ի վեր կը սաստկանան։ Հրաբուխը հետզհետէ ա՛լ աւելի ծուխ կ՚արձակէ. անհուն հրդեհ մըն է կարծես. ոմանք բոցերն ալ տեսեր են։ Այս գիշեր, տեսարանը, կ՚երեւայ թէ, գեղեցիկ էր, կը ցաւիմ որ չվայելեցի զայն։ Այս առտու, ժամը մէկ ու կէսին, ճչումներ հառանելով մօտեցայ պատուհանին։ Հակառակ մթութեան, կտահեցի թէ մոխիրը պատած էր ամէն կողմ. շէնքերուն ներսը եւ անկողինները ծածկուած էին մոխիրով։ Բարձունքներու վրայ հաստատուած բնակիչները խոյս կու տան արագօրէն։ Կ՚երեւայ թէ այս գիշեր, Բրէչէօրի բնակիչները, մեծ թուով, ապաստանած են Ֆորի եկեղեցին, Սէն-Բիէռի մէջ։ Վարժարանները փակուեցան այս առտու, անշուշտ բազմաթիւ ծնողքներու պահանջման վրայ։ Գիւղերը գտնուող ընտանիքները քաղաք կը դիմեն խմբովին։ Քաղաքը անօրինակ տխրութեամբ մը համակուած է, գորշ եւ անհուն ծածկոց մը հագած. ամէն ինչ միօրինակ է, փողոցները, տուները, ծառերը, ամէն բան ճերմակ. Բարիզի մէջ ալ ասանկ ըլլալու է ձմրան եղանակին։ Ձիերը, կառքերը, հագուստները, ամէնքն ալ ճերմկցած են։ Եթէ այս մոխիրը տեւէնայ, չպիտի կրնանք ա՛լ հեշտ շնչել։ Երկու օր առաջ, երեք անգամ երկրաշարժի ցնցում զգացուեցաւ, կէս օրէն յետոյ, բայց շատ թեթեւ կերպով։ Եթէ այսպէս շարունակէ, խուճապը ա՛լ աւելի պիտի սաստկանայ։ Լուի քիչ մը առաջ տունէն եկաւ, եւ ըսաւ թէ մոխիրը ամէն կողմ ծածկած է, Ֆոռ-տը-Ֆրանսն ալ անով պատուած է։ Թրամուէյները չեն կրնար երթեւեկել Ֆոն-Բորէի (Սէն-Բիէռի արուարձան) մէջ. մոխիրը կը խեղդէ ուղեւորները։ Բրէչէօրի բնակիչները կը շարունակեն խոյս տալ, ագարակները շնչահեղձ կ՚ըլլան հոն։ Կառավարիչը քիչ առաջ հոս հասաւ, իր թիկնապահին ընկերակցութեամբ։ Կ՚ըսուի թէ Բրէչէօրի Թագը բնակելի չէ։ Մահուան դէպքերու վրայ կը խօսուի, բայց միշտ պէտք է ի նկատի առնել որ չափազանցութիւնները ու վախը ամէն ինչ խոշոր ցոյց կու տան։ Ես ալ կը զարմանամ իմ պաղարիւնութեանս վրայ. հանդարտօրէն կը սպասեմ եղելութեանց, միայն թէ կը ձանձրանամ այս փոշիէն, որ ամէն տեղ կը թափանցէ, հակառակ դուռները եւ պատուհանները գոցուած ըլլալուն։ Շատ մը անձեր խելայեղ դարձած են. մեր տան մէջ հանդարտ են մտքերը, մայրս մտատանջութիւն ցոյց չի տար, միայն Էտիթ կը վախնայ։ Եթէ մահը պիտի գայ մեզ առնել, բազմութեամբ պիտի ըլլանք անդիի աշխարհը։ Կրակէ՞ թէ շնչահեղձութենէ պիտի մեռնինք, տակաւին Աստուծոյ գիտնալիք բանն է։ Այս նամակով մեր վերջին մտածումն ալ ունեցած պիտի ըլլաք։ Հասած վերջին լուրերը յուսադրիչ են։ Չեմ կարծեր որ Սանթա-Մարիայի վրայ ալ մոխիր տեղացած ըլլայ։ Պաս-Բուանթի մէջ մոխիր չկայ։ Լամանթէն եւ Սէնթ-Աննա մոխիրով ծածկուած են։ Հովին ուղղութեան հետեւանքն է ասիկա։ Ռոպէրին (իր եղբայրը) իմացո՛ւր, որ ողջ ենք դեռ, ինչ որ ճիշդ չըլլայ թերեւս, երբ այս նամակը քեզի հասնի։» Այս նամակին հետ, մանկամարդ աղջիկը ղրկած էր նաեւ մոխիրի նմոյշ մը, բիւրեղացած վիճակի մէջ։ Նամակագիր աղջկան ընտանիքը 60 հոգիի կորուստ ունի։ Նամակին մէջ յիշուած Էտիթ անուն կինը կրցեր է ազատիլ իր ամուսնին եւ տղոց հետ, նաւակապէս խոյս տալով քաղքէն։ Մարթինիքի գաղթավայրի լրագրին մէջ ալ մանրամասնօրէն նկարագրուած են ժողովրդեան անհանգստութիւնը եւ խուճապը, աղէտէն քիչ առաջ։

—Ֆոռ-տը-Ֆրանսէն մայիս 17 թուով կը հեռագրեն թէ Սէն-Բիէռի մէջ դիակներու մեծ մասը այրուեր է, բայց գարշահոտութիւնը միշտ սաստիկ է։ Վերջին երեք օրերը, ճանճերու բազմութիւն մը խուժեր է քաղքին մէջ, խուճապ յարուցանելով։ Կղզին ներսէն եկող անձեր կ՚ըսեն թէ հրաբուխին անմիջական մօտ չեղող տեղերն ալ անհամար վնասներ կրած են։ Մ. Նահանգաց մէջ պատրաստուած մեծ օգնութիւնները անհրաժեշտ չեն։ Սէն-Բիէռի մէջ գտնուած բոլոր դրամարկղերը բացուեցան։ Եօթնասունմէկ անձեր, այր եւ կին, հինգ տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցան, աւարառութեան յանցանքով. տասնըմէկ կիներ ալ երեք տարուան։

—Կացութիւնը Սէն-Վէնսանի մէջ նոյնքան դէշ է որքան Մարթինիքի մէջ։ Երկիրը աւերուած է, մանաւանդ հիւսիսային կողմը։ Զոհերուն թիւը 1700ը կ՚անցնի, որոնց մեծ մասը մեռեր են աւազին պատճառած այրուածքներէն կամ փայլակներէն։ Շնչահեղձութենէ մահ չէ պատահեր, ինչպէս Սէն-Բիէռի մէջ։ Դիակները կը թաղուին իրենց գտնուած տեղը։ Խմելու ջուր չի գտնուիր։ Հինգ հազար փախստականներ, առանց հագուստի ու բնակարանի, Քինկզթաունի եւ Ճորճթաունի փողոցներուն մէջ կը թափառին։ Ամէն կողմէ նպաստ կը ղրկուի։ Ճորճթաուն ամէնէն աւելի վնասուած է. հանրային շէնքերը եւ տուները վնասուած են, թէեւ քաղաքը 15 քիլոմեթր հեռու գտնուի Սուֆրիէրէն։ Հրաբուխին դիմաց գտնուող պատուհանները չեն փշրուեր, այլ հակադիր պատուհաններուն ապակիները խորտակուեր են քարերուն տարափէն։ Քանի մը երկրաշարժներ պատահեր են Սէնթ-Պէյլի մէջ. տեղացիները Ճորճթաուն եւ Քինկզթաուն խոյս տուեր են։

—Թրինիտէտէն կը հեռագրեն թէ Սէն-Վէնսանի աղէտէն ազատողները ամէնէն աւելի կարօտ են օգնութեան։ Երկու հազար հոգի մեռեր եւ երեք հազար հոգի վիրաւորուեր են։ Սէն-Վէնսանի անգլիական կղզիին մէջ տիրող թշուառութիւնը աղեխարշ է։

—Մարթինիքի աղէտին առթիւ, Բարիզի Ֆրանս լրագիրը առաջ կը բերէ նշանաւոր բնապատմաբան Պարոն Հիւմպոլտի մէկ գուշակութիւնը, որուն համաձայն, հիւսիսային Ամերիկայի կողմը գտնուող երկիրները անհետանալու սահմանուած են քանի մը դարէն առաջ։ Քոլոմպիոյ վրայ խօսելով, Պարոն Հիւմպոլտ ցաւ կը յայտնէ որ գիտունները ժամանակին չեն քննած այդ առանձնաշնորհեալ երկիրը, որ գիտութեան համար հարստութեան անհուն աղբիւրներ կը պարունակէր իր մէջ, թէեւ ընդհուպ անհետանալու կոչուած է աշխարհիս քարտէսին վրայէն։ Այդ անհետացող երկրին տեղ պիտի կազմուի լիճ մը կամ ծով մը։ Աւասիկ, Հիւմպոլտի կարծիքով, ինչ պիտի ըլլան աղէտին նախադուշակ նշանները.— Ցամաքները պիտի ցածնան տակաւ, կլիման պիտի փոխուի, ամառուան եղանակները ա՛լ աւելի երկար պիտի ըլլան հետզհետէ, գետերը պիտի անհետանան անդունդին մէջ կորսուած, եւ երկրաշարժի ցնցումները իրարու պիտի յաջորդեն կարճ ընդմիջումներով։ Այս գուշակութիւնը աւելի մտատանջութիւն կը պատճառէ այդ կողմի բնակիչներուն, որոնք դեռ չեն մոռցած Սէն-Բիէռի աղէտը։

# Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իզլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Վերաքննիչ ատեանին անդամ Րեշիտ պէյի։

—Բրէզրէնի գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Թաղապետութեան Գ. շրջանակին տնօրէն Ճէլալ պէյ։ Միթիլլիի գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Մէրզիֆոնի նախկին կառավարիչ Ղալիպ փաշա։

—Պրլոյի գաւառին հաշուակալ անուանուեցաւ Թէքիրտաղի հաշուակալ Նուրի էֆ., որուն յաջորդեց Կէլիպոլուի հաշուակալ Շաքիր էֆ.։ Ասոր ալ յաջորդեց Պրլոյի գաւառին կրթական հաշուակալ Մէհմէտ Նուրի էֆ.։

—Սըլաղի նահանգին Կիւրին գաւառակին նայիպ անուանուեցաւ Արաբկիրի նայիպ Մուսթաֆա Թէվֆիք էֆ.։ Պրուսայի նահանգին Պիլէճիկ գաւառակին նայիպ անուանուեցաւ Պայընտըրի նայիպ Ապտիւլհալիմ էֆ.։

—Ֆերիքութեան աստիճան տրուեցաւ զինուորական քննիչ յանձնաժողովին անդամ Էնվէր փաշայի։

—Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ եւրոպական Խորհուրդին անդամ Ճէմիլ փաշայի, Կիւմիւշ Սուի հիւանդանոցին բժիշկ Հաշիմ փաշայի եւ Ռումանիոյ արտաքին գործոց խորհրդական Պ. Քոնսթանթին Նանոյի ու նոյն նախարարութեան քաղաքական դիւանին տեսուչ Պ. Միշէլ Պալլոնոյի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Քէրպէլայի կառավարիչ Րաշիտ փաշայի։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍՐԸ, հեռագիր մը ուղղելով Վեհ. Սուլթանին, շնորհակալութիւն յայտնեց՝ իր ծննդեան տարեդարձին առթիւ ուղղուած շնորհաւորական հեռագրին համար։

ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ ԱՂԷՏԸ.—Մարթինիքի աղէտեալներուն համար Վեհ. Սուլթանին կողմէ քսան հազար ֆր. շնորհուելուն առթիւ, ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսթանս իր կառավարութեան անունով շնորհակալութիւն մատոյց Եըլտըզ կայս. Պալատին։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Ելմտական նախարարութիւնը, երէկ, սկսաւ մէկ-մէկ ամսաթոշակ վճարել կառավարական բոլոր պաշտօնեաներուն։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Օսմ. կառավարութեան հաշւոյն Անգլիոյ, Արմսթրոնկ եւ Մ. Նահանգաց Քրամբ զինագործարաններուն մէջ շինուող երկու զրահապատ յածանաւերուն մէկը, կայս. Իրատէի մը համաձայն, Ապտ-իւլ-Համիտ պիտի կոչուի եւ միւսն ալ Ապտ-իւլ-Մէճիտ։ Ասոնց ի-

---

ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

## ԴԱՏԱՐԿԱՊՈՐՏԸ

### Ա.

Նոյնիսկ կ՚ըսեն թէ քիչ մը դաղտոտ է։ Տէր Աստուած, յարեց պառաւը հետզհետէ ոգեւորուելով, ասիկա բոլորովին սուտ է, տիկին, եւ մի հաւատաք։ Թիպիւրս աշխարհի ամէնէն սիրելի մարդն է եւ մէկուն վնաս պատճառել չուզեր։

—Ասոնք տիկնոջն հետ ի՞նչ յարաբերութիւն ունին, ըսաւ Թիպիւրս։ Կը խնդրեմ, կրակարանին մէջ քիչ մը փայտ դիր, որպէս զի կրակը չմարի։

—Հիմա, տղաս, կաչաղակի պէս անդադար կը շատախօսեմ, կը մոռնամ որ երկուքդ ալ թրջուած եղած էք անձրեւէն։

—Ինծի համար հոգ չէ, յարեց Թիպիւրս անհամբերութեամբ։ Բայց տիկինը կը սպասէ որ իր հագուստները բոլորովին չորնան, ճամբայ ելլելու համար։

—Կը սպասեմ, պարոն, որ դուք հաճիք զիս Թրէմօնի դղեակը տանիլ, ինչպէս որ խոստացած էք ինծի։

—Այո՛, ըսաւ պառաւը, տիկնոջն խոստացայ որ իրեն ուղեկից պիտի ըլլաս։

—Պատրաստ եմ, մեկնինք։

—Բայց թրջած էք դուք, առարկեց մարքիզուհին։

—Բաց օդը կը չորցնէ։

—Չե՞ք վախնար որ պաղ առնէք եւ հիւանդանաք։

—Օդի փոփոխութեանց վարժուած եմ, պատասխանեց քաղցր եւ պարզ ձայնով մը, որ իր խօսքերուն տարօրինակութեան հետ հակապատկեր մը կ՚ընծայէր։ Շատ անգամ փոթորիկի ատեն ձորերուն մէջ թափառելու վրայ պնդած եմ եւ բնաւ հիւանդ չեմ եղած։ Այս տեսակ անխոհեմութիւններ, որոնք ուրիշ ոեւէ մէկը պիտի սպաննէին, ընդհակառակը իմ ջղաձգութիւնս աւելի կը զօրացնեն։

—Հըմ, հըմ, մռմռաց Տիկին Քերկիլէք, Թիպիւրս, կրնայ օր մը դէշի դառնալ։ Պէտք է ինքզինքդ քիչ մը աւելի հոգ տանիս, զաւակս։

—Բարի մայրս, պատասխանեց որսորդը մելամաղձիկ կերպով մը, գիտե՛ս թէ իմ տոհմին առողջութեան պէտք ունիմ եւ անիկա միայն կեանքը սիրելի կ՚ընծայէ ինծի։

—Զգուշացիր որ չարիք մը չպատահի քեզ, բարեկամս։ Ասանց քեզի ի՞նչ պիտի ըլլանք ես եւ Բօվլէթ՝ որ քեզ այնքան կը սիրենք։

—Իրաւունք ունիս, մայր Քերկիլէք, իրաւունք ունիս, զգոյշ պիտի ըլլամ, կը խոստանամ։

Իր անունը լսելով, պզտիկ աղջիկը տեղէն ելաւ եւ Թիպիւրսի ծունկերուն ի վեր չուլլուեցաւ, որ նորէն կը փայփայէր զայն։

—Բօվլէթ, մռմռաց Թիպիւրս սիրալրութեամբ, տղան գրկելով։

Յետոյ մեղմով յարեց.

—Պէտք է որ քեզի համար ապրիմ, քանի որ այս աշխարհիս վրայ զիս միայն դուն կը սիրես, խեղճ որբ։

Մարքիզուհին իր բազուկներուն մէջ առաւ տղան եւ այտերէն ու ճակատէն քանիցս համբուրեց ժպտագին։

—Զքնաղ զաւակ մըն է, ըսաւ։

—Ձեր հրամանին կը սպասեմ, տիկին, ըսաւ յանկարծ Թիպիւրս, եթէ ուզէք, կրնանք մեկնիլ, անձրեւը դադրած է, տեսէք։

Մարքիզուհին փոխանակ դառնալու, հետազօտիչ նայուածք մը ուղղեց անոր վրայ՝ որ իր ճամբու ընկերը պիտի ըլլար։ Առաջին անգամն ըլլալով որսորդին աղուոր երեւոյթը եւ պատառոտուն հագուստները դիտեց զարմացումով մը զոր չկրցաւ բոլորովին ծածկել։ Ամօթի զգացումը Թիպիւրսի ամբողջ այտերը գունաւորեց եւ իր շրթունքները ջղաձգութեան մէջ պրկուեցան, բայց իսկոյն իր մելամաղձոտ ու համեստ կերպարանքը վերստանալով՝ իր կարգին սկսաւ մարքիզուհին դիտել, որ շփոթած, սկսաւ երկինք նայիլ եւ աւելի տեսաւ իր խօսակցին երիտասարդութիւնը եւ չքնաղ գեղեցկութիւնը։

Տիկին տը Թրէմօն հազիւ տասնըութ տարեկան կար. ինչպէս արդէն ըսինք, սգաւոր սեւ շրջազգեստ մը կը կրէր, որ հիանալի կերպով կ՚երեւցնէր իր հասակը, ու խարտեաշ մազերու երկու հիւսքերով ծածկուած էր. սեւ թաւիշէ գլխարկ մը կը կրէր։ Իր անկեղծ եւ քիչ մը յանդուգն նայուածքները կ՚արձակուէին իր բոլորչի աչքերէն, սեւ երկար թարթիչներով շրջանակուած, մատղաշ եւ գեղեցիկ ճակատի մը տակ։ Քիթը կոր էր, այտերը երկու մանկական փոսիկներ ունէին. կարմիր եւ թերեւս քիչ մը մեծ շրթունքները երբ բացուէին, երկու կարգ մարգարտաշար ակռաներ երեւան կը հանէին։ Ամբողջութիւնը կախարդիչ շնորհք մը, ներդաշնակութիւն մը եւ աշխուժութիւն մը կ՚ընծայէր եւ իր արտեւանունքներուն տամկութիւնը քաղցր արտայայտութիւն մը կու տար անոր։

Մարքիզուհին անզուգական գեղեցկութիւնը հիացում ազդած կը թուէր Թիպիւրսի։ Տարօրինակ կերպով յուզուած էր ան. աղուորական կնոջմէն Բօվլէթի եւ Բօվլէթէն աղուորական կնոջը վրայ կը դարձնէր աչքերը։ Ամէն անգամուն տաժանելի զգացում մը կը նկարուէր իր դէմքին վրայ, այնպէս որ իր ճակատը նոյն իսկ կ՚առնէր տխուր յիշատակի մը ծանրութեան տակ։ Յետոյ այս յանկարծակի մելամաղձոտութիւնը թօթափելով, ոտքի ելաւ եւ քիչ մը տխրագին կերպով ըսաւ.

—Ուրեմն, տիկին, կը մեկնինք։

—Երբոր ուզէք, պարո՛ն։

—Հիմա։

—Ձի՞ կը հեծնէք։

—Դէշ կերպով, բայց հոգ չէ։

—Դուրսը երկու ձի կայ, եթէ կ՚ուզէք մէկը առէք։

—Շա՛տ լաւ։

Մարքիզուհին վերստին Բօվլէթը համբուրեց, յետոյ իր քսակը բացաւ. բայց մոռցաւ գոցել զայն, վասն զի մէջը գտնուածը ծեր Լըրժօլլօի տուածն էր։

—Նորէն պիտի տեսնեմ ձեզ, մա՛յր Քերկիլէք եւ ձեզ ալ, սիրուն աղջիկս, ըսաւ։ Պիտի ջանամ որ մօտերս գամ։

Պառաւ Բրէթօնը հակեցաւ մարքիզուհիին մատուցածը, վասն զի լեզուն եւ պարզութեամբ պատասխանեց.

—Հրամմեցէ՛ք, տիկին, երջանիկ է այն որ ուրիշի կ՚օգնէ, վասն զի Աստուած կ՚օգնէ զայն։

(Շարունակելի)

ռաքանչիւրը պիտի ունենայ 330 ոտք երկայնութիւն, 42 լայնութիւն, 30 խորութիւն, 16 ջուրէն վեր բարձրութիւն, 3,250 թոնօ տարողութիւն, 12,000 ձիուոյժով մեքենայ եւ ժամը 24 հանգոյց արագութիւն։

**ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.**— Ելմտական նախարարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Ֆրանսական դեսպան Պ. Բոմբար, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին հետ։

**ՔՈԼԵՐԱ.** — Առողջապահական Խորհուրդը տեղեկանալով որ Եէմէնի նահանգին Միրզանէի մօտ Սապիա անուն տեղը քոլերա երեւան ելած է եւ մինչեւ հիմա երկու հարիւր դէպքեր ու ութսուն չափ մահեր պատահած են, որոշեց Եէմէնի ծովեզերքներուն ժամանումները, Մամուրէթ-իւլ-Համիտի ու Լոհէիայի մէջտեղը, առանց հաշուելու այդ երկու տեղերը, տասը օրուան քարանթինայի ենթարկել մաքրանոցի մը մէջ։

**ԺԱՆՏԱԽՏ.**—Երեքշաբթի օրը Աղեքսանդրիոյ մէջ ժանտախտէ երեք դէպքեր պատահեր են, իսկ Եգիպտոսի միւս մասերուն մէջ հինգ դէպք ու վեց մահ։

**ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ** վարչութեան ապրիլ ամսուան հասոյթներուն (Թողեալ հասոյթներ եւ ծխախոտի տասանորդ) գումարն է 80,500 օսմ. ոսկի, մինչդեռ անցեալ տարի նոյն ամսուն 77,000 ոսկի էր։

**ՍՈՍԻԷ ԶՕՐԱՎԱՐԸ**, Բարիզի նախկին զինուորական կառավարիչը, մօտերս Արեւելք ուղեւորելուն առթիւ Կ. Պոլիս ալ պիտի այցելէ։ Ֆրանսական գաղթականութիւնը ջերմագին ընդունելութիւն մը պիտի ընէ անոր։

**ԲԱՐԻԶԻ** օսմ. դեսպան Մինիր պէյի ընտանիքը, առջի օրը, Կ. Պոլիս ժամանեց Մէսաժըրիի շոգենաւով։

**ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ** Յունաց Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ փոխանորդ Տ. Արսէնիոս, առջի օրը, Բալըքլը ուղեւորեցաւ՝ անձը դարմանելու համար։

**ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.**—Երրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհուեցաւ Երուսաղէմի կառավարիչի օգնական Նէճիպ Ակուրի էֆ.ի։

**ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ** դեսպան Մավրոկորտաթօ իշխանը որ Գալաթա գացած էր իր որդւոյն գերեզմանը այցելելու, առջի օրը Իզմիրէ ժամանեց եւ մեծ պատիւներով ընդունուեր է տեղւոյն հելլէն գաղթականութեան կողմէ։ Դեսպանը, երէկ, այցելութիւն պիտի տար կուսակալին. վաղը Եւրոպա պիտի ուղեւորի Արեւելեան Ճեպընթացով։

**ՔԱՂԴԷԱՑԻՆԵՐՈՒ** Պատրիարք Տ. Էմմանուէլ Թոմա Հալէպ ժամաներ է, ուրկէ Կ. Պոլիս պիտի գայ։

**ՀՈՏԵՂԷՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.**—Պոնկուլաքի փաշա եւ ընկերը տակաւին կազմած չըլլալով Կ. Պոլսոյ մէջ հոտեղէններու գործարանի մը հաստատման համար հարկ եղած դրամագլուխը, խնդրեցին երկու տարի երկարել իրենց մենաշնորհին պայմանաժամը։

**ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍՎԷԹԻ** Նիքոլայի տօնին առթիւ, երէկ, Բանկալթիի ռուսական հիւանդանոցը տօնեց իր հաստատման ու մատուռին օծման 28րդ տարեդարձը։ Այդ առթիւ նոյն հիւանդանոցին մատուռին մէջ, երէկ առտու, գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան։ Ներկայ էին դեսպան Պ. Զինովիէվ, դեսպանատան ու հիւպատոսարանին բոլոր պաշտօնեաները, պահականաւին հրամանատարը եւ ռուս գաղթականութեան երեւելիները։ Եկեղեցական արարողութենէն ետքը սեղան մը տրուեցաւ ներկաներուն։ Բաժակներ պարպուեցան Ռուսիոյ կայսեր, կայսերական գերդաստանին, դեսպանին եւ հիւանդանոցին հիմնադիրներուն ու պաշտպաններուն համար։

**ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ՊԱՏԿԵՐԸ.** — Յունաց Պատրիարքարանին Խառն Ժողովը, առջի օրը, զբաղեցաւ Ալթը Մէրմէրի եկեղեցիին մէջ գործուած հրաշքներու խնդրով։ Ժողովը լսեց Պատրիարքարանի կողմէ ղրկուած երկու պաշտօնեաներու համառօտութիւնը՝ եկեղեցիին հասոյթներուն եւ եկեղեցիին բացման ժամերուն ու արարողութեանց մասին տրուած Պատրիարքական հրամանին գործադրութեանը նկատմամբ։ Ապրիլ 19էն ի վեր Ալթը Մէրմէրի եկեղեցիին հասոյթը եղած է 76,000 ղրուշ։

**ԿՐԹԱԿԱՆ** նախարարութիւնը, ինչպէս յայտնի է, որոշած է նահանգներու կեդրոններուն գիշերօթիկ Իտատիէ վարժարաններուն մէջ երկրագործութեան, արհեստագործութեան եւ վաճառականութեան դասեր ալ աւանդել։ Նոյն նախարարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ այդ որոշման համաձայն, Գոսովայի, Մանասթըրի, Էտիրնէի, Եանեայի, Ատանայի, Էնկիւրիի, Էրզրումի, Սըվազի, Դիարպէքիրի, Հալէպի ու Պաղտատի նահանգներուն կեդրոնական իտատիէներուն մէջ երկրագործական ճիւղեր հաստատուած են. Իզմիրի, Սէլանիկի, Պէյրութի ու Միթիլինի մէջ՝ առեւտրական ու արհեստագործութեան. իսկ Պրուսայի, Գոնիայի, Տրապիզոնի ու Դամասկոսի մէջ՝ երեքն ալ։ Այդ վարժարանի շրջանաւարտները երեք մասի բաժնուած են. առաջինը ութ տարուան մէջ Իտատիէի վկայական պիտի առնայ, երկրորդը՝ վեց տարուան մէջ երկրագործական ճիւղի վկայական եւ երրորդն ալ՝ ութ տարուան մէջ՝ արհեստագործութեան ու վաճառականութեան ճիւղի վկայական։

**ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ**, մաքսատանց մէջ գտնուած եւ մաքսի փոխարէն առնուած ապրանքներու համար սուրէք եւ սէւքի ընդունելու մասին տրուելիք որոշմանց նկատմամբ, տեղեկագիր մը մատոյց Մեծ-Եպարքոսին։

**ԲՐՈՆԶԻ** գինը բարձրացաւ եւրոպական հրապարակներու վրայ։

**ԱԹԷՆՔԻ** լրագիրները կը հաստատեն այն լուրը թէ Կ. Պոլսոյ հելլենական դեսպան Մավրոկորտաթօ իշխանը դիւանագիտական ասպարէզէն պիտի քաշուի եւ Անտրոս կղզիին համար երեսփոխանական ընտրելի պիտի ըլլայ։ Նոյն լրագիրները կ'ըսեն թէ Մավրոկորտաթօ իշխանը բաւական ատենէ ի վեր կ'աշխատի իր նախագահութեամբ կուսակցութիւն մը կազմելու Յունաստանի Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Արդէն մինչեւ 1882 Անտրոսի երեսփոխան էր։

**ԳԱՆՏԻԱՅԷՆ** երկու հարիւր ֆրանսական ոսկի ալ պիտի ղրկուի Կ. Պոլիս՝ Հիճազի երկաթուղիին շինութեան համար կատարուած հանգանակութեան հաշուէն։

**ՊԱՐՍԵԼՈՆԱՅԻ** օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Միւնիր պէյ երկու ամսուան արձակուրդ ստացաւ։

**ԱՆԳԼԻՈՅ** դեսպանը, երէկ, Մեծ Կղզի գնաց Իմոճէն պահականաւով։

**ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.**—Գայսէրիէն թղթակից մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կ'ուղղէ Լ. Հէրըլտի, Անատօլուի զանազան մասերուն վրայ.—«Կարճ միջոցի մը մէջ այցելեցի Էնկիւրիի, Գոնիայի ու Սըվազի նահանգներուն քանի մը մասերը եւ տեսայ թէ ժողովուրդին բնաւ մէկ մասին նիւթական վիճակը գոհացուցիչ է։ Անշուշտ ասոր պատճառն է վերջին տարիներու հունձքերուն առատութիւնը։ Ուտելիքը առատ է ու աժան։ Այս տարուան հունձքերուն համար թէեւ հիմակուընէ կարելի չէ գուշակութիւն ընել, բայց անոնց վիճակը առ այժմ լաւ է։ Օգտակար անձրեւներ եւ մեղմ ձմեռ մը առիթ տուին երկրագործներուն առատ վարուցան կատարել, եւ հիմա արտերը սքանչելի տեսարան մը կը պարզեն։ Այգիները եւ մրգաստանները, սակայն, վնասուեցան ապրիլ ամսուան սառնամանիքներէն։ Քանի մը տեղեր բամպակի մշակութիւնը մեծ բարիք մը եղաւ։ Երկու գիւղեր այցելեցի, որոնց բնակիչները երկու-երեք տարի առաջ նիւթական նպաստաւոր վիճակի մէջ չէին, բայց հիմա ոչ միայն իրենց պէտքին համար բամպակ կը մշակեն, այլ հազարաւոր սայլակներով բամպակ կը ծախեն իրենց դրացիներուն, որով հիմա բարգաւաճ կացութիւն մը ունին։ Գայսէրիի մէջ բարգաւաճման ուրիշ պատճառ մըն ալ կապերտի ճարտարագործութիւնն է։ Կառավարիչը եռանդով կ'աշխատի անոր զարգացմանը։ Երկու կամ երեք հազարի կը հասնի կապերտ գործողներու եւ մետաքսէ կապերտ պատրաստող գործարանի տէրերու թիւը, որ հետզհետէ կ'աւելնայ։ Այդ արհեստը, ո՛չ միայն շրջակայ քաղաքները ու գիւղերը, այլ հեռաւոր քաղաքներ ալ կը տարածուի։ Իւրգիւպի մէջ որ Գայսէրիէն 40 մղոն դէպ ի հիւսիսային արեւելք կը գտնուի, կապերտագործութիւնը յաջողութեամբ կը կատարուի եւ բաւական դրամ կը շահեցնէ բազմաթիւ աղքատ ընտանիքներու, սակայն այդ ճարտարագործութեան առթիւ ծանր սխալ մը կը գործուի. տղաք որ վարժարան պէտք է երթան, տունը կը պահուին՝ կապերտի պատրաստութեան աշխատելու։ Հաճելի բան մըն ալ կայ, այն է աւազակներուն հետզհետէ աներեւութանալը. անոնց թիւը տարուէ տարի կը նուազի, եւ հիմա գրեթէ բնաւ չկայ։ Սըվազի նոր կուսակալը արդէն ընդհանուր համարում եւ վստահութիւն շահած է, վասն զի կորովամտութեամբ կը հսկէ նահանգին ապահովութեանը վրայ։»

**ՏԱՐՃԱՅԷՆ** կը գրեն թէ տեղւոյն ձկնորսները, այս տարի չլսուած միլիոնէն աւելի «չիրօզ» ձուկ որսացեր են եւ թէ որսորդութիւնը տակաւին կը շարունակէ։

**ՇՈԳԵՇԱՐԺ ԹՐԱՄՈՒԷՅ.** — Ծանուցուեցաւ որ Իզմիրէն մինչեւ Նիֆ շինուելիք շոգեշարժ թրամուէյի գիծին վերաբերեալ բոլոր թուղթերը Բ. Դրան պիտի ղրկուէին՝ կայս. վաւերացման մատուցուելու համար։ Այդմին կուսակալ Քեամիլ փաշա տեղեկագրով մը, թուելով այդ ծրագրին գործադրութեան առաւելութիւնները, կը խնդրէ առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն նոյն ծրագրին վերաբերեալ պարութեան իրեն ղրկել, յանձնառութեան տեւողութեան պայմանները սահմանելէ ետքը, որպէս զի կուսակալութիւնը կարենայ իր կողմէն քննել թէ այդ գիծին շինութիւնը ո՛ր աստիճան առաւելութիւններ կամ անտեղութիւններ պիտի ունենայ Իքի-Չէշմէի, Քեամթիպօղլըի եւ Մուհաճիրլէրի իսլամական նորահաստատ թաղերուն համար։ Բ. Դուռը, անցեալ օր Իզմիր ղրկեց պարութեան։

**ՊԷՕՅԻՒՔՏԷՐԷԻ** դաշտին մէջ հնագիտական խուզարկութիւնները որոնք դադրած էին, վերսկսան։

**ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ.** — Կայս. Իրատէի մը համաձայն, երէկ, մածուն բաշխուեցաւ Կ. Պոլիս գտնուող բոլոր զինուորներուն։

**ԹՈՒՐՔՈՀԵԼԼԷՆ** առեւտրական պայմանագրութեան խառն յանձնաժողովը, երէկ, Խարիճիէի մէջ գումարուելով խորհրդակցութիւն կատարեց։

**ՈՃԻՐ ՄԸ.**—Կէյվէյի վաճառական Ալի Րիզա էֆ. անցեալ հինգշաբթի, իր բնակած գիւղէն ձիով քաղաք գացած ատեն, երբ քանի վայրկեանի չափ կը հեռանայ, հինգ անձերու կողմէ հրացան կը պարպուի. գնդակներէ մէկը ձին կը վիրաւորէ. իսկ երկրորդը Ալի Րիզա էֆ.ի ձախ թեւը եւ միւսն ալ կուրծքին ձախ կողմը կը մտնէ։ Վաճառականը ձիէն վար իջնելով, ռէվոլվէրը կը հանէ, չարագործներուն վրայ կրակ ընելու, բայց չի կրնար. ուստի գրպանէն թուղթ եւ կապար գրիչ կը հանէ չարագործներուն անունը գրելու, սակայն նոյն միջոցին նորէն հրացան պարպուելով Ալի Րիզա էֆ. կռնակէն ալ կը զարնուի ու կը մեռնի։ Ատոր հետ երեք այր, վեց կին եւ չորս քրիստոնեայ տղաք կային։ Դէպքէն ետքը ատոնք փախեր, բայց յետոյ բռնուեր են։ Տղոցմէն երկուքը ըսեր են թէ գիտեն Ալի Րիզա էֆ.ի քով գտնուողները եւ թէ մարդասպաններէն մէկն ալ կը ճանչնան։ Քննութիւն կատարուելով հաստատուեր է թէ ոճրագործներն են նոյն գիւղէն Արապօղլը Եորկի, եղբայրը՝ Անաստաս եւ Լալէճիօղլը Միխալ։ Ամէնքն ալ ձերբակալուեր են։ Ատոնցմէ Միխալ խոստովաներ է իր ոճիրը։

**ՇԸՄԻՆՏԸՖԷՐ ԻՒՆԻՎԷՐՍԷԼ.** — Շաբաթ օրը, 11/24 մայիս եւ յաջորդ օրերը պոնէթըրիի ճիւղին (ժիլէ, քալըսոն, գուլպայ եւլն.) վաճառքները պիտի ծախուին խիստ աժան գիներով։ Յիշեալ վաճառատան անօրէնութիւնը ընդունած ըլլալով բացարձակապէս կանխիկ ծախելու դրութիւնը, իր բոլոր ապրանքներուն վրայ մեծ զեղչեր ըրած է։ 2—6

## ԹԱՏՐԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Յառաջիկայ կիրակի, մայիս 12, Գումգաբուի աղքատախնամին ի նպաստ թատերական չքեղ երեկոյթ մը պիտի տրուի Թէբէ-Պաշիի թաղապետական թատրոնին մէջ։ Մնակեան էֆ.ի Օսմանեան Թատերախումբը պիտի ներկայացնէ ՏԵՐՈՒՆԻ ԴՈՒՆԱՊԱՆԸ, հրահանգիչ եւ բարոյալից թատերախաղը, որ արդէն ջերմապէս գնահատուած է հասարակութեան կողմէ։ Ներկայացումը պիտի սկսի ժամը ճիշդ 6½ին եւ պիտի աւարտի ՊԱՐՈՆ ՌՈՒԼԱՆ անուն խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտով։ Ներկայացման նիւթական եւ բարոյական յաջողութիւնը ապահովելու համար, յատուկ մասնախումբ մը կազմուած է նախագահութեամբ Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեանի։ Մասնախումբը մինչեւ հիմա ամէն ջանք ի գործ դրած է տոմսակները տեղաւորելու, որոնք արդարեւ մեծ մասով ծախուած են։ Այս ներկայացման առթիւ աւելորդ պիտի ըլլար յորդորել որ ամէն ոք տոմսակ մը գնելով նպաստէ Գումգաբուի Աղքատախնամին, որուն տասնըվեցամեայ գոյութիւնը ինքնին մեծ դրուատական մըն է այդ մարմինին օգտակար գործունէութեանը։ Հետեւաբար, ամէն անոնք որ մտաւորական հաճոյքի մը հետ կ'ուզեն նաեւ բարիք մը գործել, կիրակի օրը թող փութան Թէփէ Պաշիի թատրոնը, ուր Մնակեանի խումբը պիտի ներկայացնէ իր ամէնէն գնահատուած թատերախաղերէն մէկը։ Գիները չափաւոր են։

## VIN & SIROP DE DUSART

Քանի՜ մանկամարդ աղջիկներ որոնք սկզբան զուարթ ու թարմադէմ էին, հետզհետէ տժգունեցան ու տկարացան, իրենց արագ զարգացման պատճառաւ։ Իրենց մկանունքները շատ տկարացած՝ դժուարաւ կը տանին մարմնոյն ծանրութիւնը, որ կը կքի ու անշնորհ ձեւեր կ'առնէ։ Ատիկա պատահականութեան շրջանն է, երբ մանկամարդ աղջիկը կին պիտի ըլլայ, եւ երբ անոր գործարանաւորութիւնը պէտք պիտի ունենայ ֆոսֆաթ տը չօյի։ Այս պարագային, բժիշկը կը դիմէ Տիւզարի օշարակին եւ գինիին, որուն մէջ կը գտնուի լաքթօֆօսֆաթ տը չօ, որ անհրաժեշտ տարր մըն է ոսկորներու եւ մկանունքներու կազմութեան համար, որոնց աճումը չի կրնար կատարուիլ առանց անոր։

## Ազգային Լուրեր

Խառն Ժողովը հրաւիրուած է յառաջիկայ չորեքշաբթի օր նիստ գումարել Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, իր օրակարգին վրայ գտնուած կարգ մը խնդիրներով զբաղելու համար։

—Ուսումնական Խորհուրդը իր այսօրուան նիստին մէջ նկատողութեան առաւ մանկավարժական դասախօսութեանց դասընթացքի խնդիրը։ Այս մասին Հինդլեան էֆ. իր պայմանները ներկայացուցած ըլլալով Ուսումնական Խորհուրդին, Խորհուրդը իր անդամակիցներէն Աւետիսեան Բարսեղ էֆ.ի յանձնեց խնդրին յարակից պայմանները ճշդելու եւ ներկայացնելու գործը։ Նոյնպէս նկատողութեան առնուեցաւ Ս. Պատրիարք.ի գրած մէկ գիրը ,,Կունաքէն լեզուի նկատմամբ։ Ժողովը այս մասին պարտ ու պատշաճ խորհրդակցութիւնները կատարեց եւ որոշեց Ս. Պատրիարք Հօր հետ ալ բանակցիլ։

—Մայր եկեղեցւոյն վերաշինութեան համար, Պատրիարքական կարգադրութեամբ, Եղիա վարդապետ Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն մէկ քանիին ընկերակցութեամբ սկսած է դիմում ընել բարեսէր ազգայիններու։

—Ս. Պատրիարք.ը, յառաջիկայ կիրակի, Երեւման Խաչ, պիտի պատարագէ Գուրուչէշմէի եկեղեցւոյն մէջ, նոյն եկեղեցւոյն տօնախմբութեան առթիւ։

—Մուշի Հայ-Հռոմէականաց Առաջնորդ Ներսէս եպիսկոպոս Ճնտոյեան ,Վանէն վերադարձին, 15 օրի չափ Բաղէշ մնալէ յետոյ, իր պաշտօնատեղին ուղեւորեր է։ Բաղէշի Առաջն. Փոխանորդ Տ. Պետրոս վարդապետ այցելութիւն տուեր է թէ՛ Ճնտոյեան եպիսկոպոսին եւ թէ տեղւոյն հոգեւոր հովիւ Յովհաննէս վարդապետ Նալպանտեանի։ Երկու համայնքական ազգայիններու ընկերակցութեամբ, Ներսէս եպիսկոպոս եւ Նալպանտեան վարդապետ փոխադարձ այցելութեան եկեր են ազգ. Առաջնորդարան։

—Ռումանական դեսպան Պ. Լահովարի, երեքշաբթի օրը, Ս. Պատրիարքին բնակարանը երթալով իր այցեքարտը ձգեց, որովհետեւ Ն. Սրբազնութիւնը բացակայ էր։ Չորեքշաբթի օր, Ս. Պատրիարքը ռումանական դեսպանատունը երթալով փոխադարձ այցելութիւն տուաւ դեսպանին։

—Սահակեան վարժարանի տեսուչ Ապուլեան էֆ. երէկ Ս. Պատրիարքին այցելելով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Ապուլեան էֆ. Սահակեան վարժարանին կրթական եւ վարչական վիճակին վրայ տեղեկութիւններ տուաւ Ս. Պատրիարքին։ Այս տեսակցութեան մէջ խօսուեր է նաեւ վարժարանին տեղափոխութեան վրայ։

—Ինչպէս ծանուցինք, Արմաշու դպրեվանքին փոխ-տեսուչ Տ. Թորգոմ վարդապետ քարոզչական պաշտօնով ուզուած էր Խարբերդէն։ Այս մասին հարցում եղած ըլլալով Տ. Եղիշէ եպիսկոպոսի, Ն. Սրբազնութիւնը յայտներ է թէ դպրեվանքին համար նպաստաւոր չէ Թորգոմ վարդապետին հեռանալը ո՛չ հիմա եւ ո՛չ ալ դեռ երկար ժամանակի համար։

—Ասկէ առաջ, Գասըմփաշայի Թաղ. Խորհուրդը իր պակսած անդամներուն տեղ երեք ընտրելի ներկայացուցած էր Պատրիարքարանի, որ անօրինութիւն մը ընելէ առաջ, հրաժարած անդամներուն հրաժարագիրները ուզած էր։ Թաղ. Խորհուրդը Պատրիարքարան ղրկեր է այդ հրաժարագրերը, յայտնելով թէ քանիցս դիմում եղած է հրաժարեալներու, սակայն անօգուտ մնացած է, հետեւաբար կը խնդրէ որ նոր ընտրելիները վաւերացուին։

—Իզմիրէն կը գրեն թէ Վիճակին Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ, օդափոխութեան համար։

## ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս, ինչպէս արդէն ծանուցած է, վերջին ատեններս կարգ մը նոր միջոցներ ձեռք առած էր ի նպաստ Հիւանդանոցի հրապարակ ելած սիկառի թղթերու աւելի ճաշակաւոր կերպով պատրաստութեան մասին, միակ նպատակ ունենալով յիշեալ սիկառի թղթի տեսակը ազնուացնելով գոհ ընել պատ. հասարակութիւնը եւ միայն նոյն թղթի գործածութիւնը ընդհանրացնելով աւելի արդիւնաւէտ ընել զայն, յօգուտ Ազգ. յարկիս։ Հոգաբարձութեանս ջանքերուն եւ զոհողութեանց իբր արդիւնք կրնայ համարուիլ Հիւանդանոցի սիկառի թղթին այժմու կատարելագործեալ վիճակը, որ թէ պէտ բաղդատմամբ վերջին ամիսներու հետզհետէ աւելի սպառում կ'ունենայ եւ հետեւաբար աւելի հասութաբեր, սակայն եթէ ամէն ծխող ազգայիններ առհասարակ նոյն թուղթը գործածել յօժարէին, տարակոյս չկայ թէ այժմու հասոյթէն քանի մը անգամ աւելի հասոյթ պիտի արտադրէր, այնպիսի ժամանակի մը մէջ յորում հաստատութիւնս ալ իր պատսպարելոց յարաճուն բազմութեան պատճառաւ հասութից յաւելման կարօտ կ'ըլլայ։ Ուստի վերստին հրաւէր կը կարդանք ամէն կարգի ծխող պատ. ազգայնոց, եւ յանուն մարդկութեան կ'առաջարկենք որ սիկառի թուղթ գնել ուզած ժամանակնին միանգամ ընդմիշտ աչքի առջեւ բերեն Հիւանդանոցի բազմաթիւ պատսպարելոց վիճակը եւ անոնց վայելած խնամքը, եւ այն ատեն վստահ ենք թէ միայն Հիւանդանոցի թուղթը պիտի գնեն, անշուշտ գումարով մը պարտականութիւն մը կատարած եւ օգնութիւն մը ըրած ըլլալու հաստատ համոզմամբ։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Եէնի Ճամի Բօսթանճեան փողոց, Շիրին խան, Մ. Շիրինեան էֆէնտիի վաճառատունը։

2—5 (Հոգաբարձութիւն)

## Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՓԼ)

**ԲԷՇԹՕ**, 22 մայիս.— Հունգարական պատուիրակութեան արտաքին գործոց յանձնաժողովը ընդունեց Պ. Ձալլի տեղեկագիրը, որով հաւանութիւն կը յայտնէ Կոլուխովսքի կոմսին արտաքին քաղաքականութեան, թէ՛ վարիչ գաղափարներուն եւ թէ անոնց քաղաքական գործադրութեանը համար։ Տեղեկագիրը նաեւ խորին երախտագիտութիւն կը յայտնէ նախարարին՝ արտաքին գործերը ճարտարութեամբ, մեծանձնութեամբ ու յաջողութեամբ վարելուն համար։ Տեղեկագիրը նաեւ յանձնաժողովին կատարեալ վստահութիւնը կը յայտնէ Կոլուխովսքի կոմսին՝ ապագային համար. միանգամայն կը յայտարարէ թէ կ'ընդունի արտաքին գործոց ելմտացոյցը՝ անոր զանազան գլուխները վիճաբանութեան ենթարկելու հիման վրայ։ Տեղեկագիրը գոհունակութիւն կը յայտնէ Կոլուխովսքի կոմսին յայտարարութեանց համար, որոնցմէ կը հետեւի թէ Երրեակ Դաշնակցութեան վերանորոգումը ապահովուած է եւ թէ աւստրօ-ռուս համաձայնութիւնը թէեւ չէ կրցած բոլորովին արգիլել քաղաքական շփոթութիւնները, սակայն գէթ զանոնք խիստ սահմանափակած է՝ դուրսէն ըլլալիք պաշտպանութիւնները արգիլելով։

**ՎԻԷՆՆԱ.**—Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովը երկրորդ ընթերցումով ընդունեց ելմտացոյցին ամբողջութիւնը։

**ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ.**—Առտուն Պ. Լուպէ այցելեց Ռուսիոյ կայսրերուն գերեզմանները Ս. Պետրոսի ու Պօղոսի եկեղեցւոյն մէջ եւ պատուոյ սուր մը դրաւ Աղեքսանդր Գ.ի դագաղին վրայ։ Պ. Լուպէ ֆրանսական դեսպանատան մէջ սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան ռուսական բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարները։ Արտաքին գործոց նախարար Լամստորֆ կոմսը Պ. Լուպէի աջ կողմը բազմած էր։

**ԼՈՆՏՈՆ.**—Կ'ըսուի թէ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը հեռագիր մը ստացեր է Լորտ Քիչընէրէն՝ հաշտութեան բանակցութեանց մասին։ Նախարարաց Խորհուրդը վաղուան համար հրաւիրուեցաւ։

**ԲԱՐԻԶ.**—Ֆրանսայի գաղթային նախարար Պ. Տըքրէ հրաւիրեց Մարթինիքի կուսակալը՝ հեռագրել թէ կացութիւնը անհրաժեշտ կ'ընծայէ՞ կղզին մասնակի կամ ամբողջովին պարպուիլը եւ թէ ի՞նչ միջոցներու պէտք ունի, պարպելու գործողութեան ձեռնարկելու, եթէ անհրաժեշտ ըլլայ։

**ՊԷԼԿՐԱՏ.**— Սքուբչինային նախարարական մեծամասնութեան ակումբը վստահութեան քուէ տուաւ ի նպաստ Վուիչի դահլիճին։ Սքուբչինային մէջ նախարարապետ Պ. Վուիչ ծանոյց թէ նախարարութիւնը կազմուած է՝ արմատական մեծամասնութեան եւ նախկին յառաջդիմականներուն միջեւ իրաւախոհութեան մը հիման վրայ։ Սքուբչինային փոխ-ատենապետ Պ. Ազա Սթանոեվիչ հրաժարական տուաւ՝ ատենապետ Պ. Ռիպիժա Բօբովիչի հետ ունեցած մէկ վէճին հետեւանքով։

**ՊՈՒՔՐԷՇ.**—Երեկուան զինուորական հանդէսին առթիւ Ռումանիոյ թագաւորը բանախօսութիւն մը արտասանեց՝ բանակին կողմէ տրուած անձնուիրութեան ու հաւատարմութեան շօշափելի նոր փորձին համար շնորհակալութիւն յայտնելով։ Թագաւորը յարեց.— «Ինծի մատուցուած կենդանագիրներու հաւաքածոն դիտելով, մտածումներս, ամենաբուռն համակրութեամբ, պիտի սեւեռին դէպ ի զինուորական այն մեծ ընտանիքը որուն գլուխը գտնուելուս համար պարծանք կը զգամ։» Այս խօսքերը մեծ խանդավառութեամբ ողջունուեցան։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

**ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ**, 22 մայիս.—Պ. Լուպէ, այսօր, այցելեց Բեդերսպուրկը։ Մայր եկեղեցին գնաց. այցելեց Բեդերսպուրկի ֆրանսական բարեգործական ընկերակցութեան ապաստարանը ու հիւանդանոցը։ Ֆրանսական դեսպանատան մէջ սեղան մը տուաւ, որուն մասնակցեցան բոլոր նախարարները։ Փոխադարձ այցելութիւն տուաւ մեծ դուքսերուն։ Պ. Լուպէ ընդունեց Մոսկուայի, Օտեսայի, Քիէվի եւ Վարշաւիոյ ֆրանսական գաղթականութեանց պատուիրակները։ Բեդերսպուրկ չքնաղապէս զարդարուած է։ Քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մուտքին վրայ փառքի երկու արձաններ կան եւ մէջտեղն ալ խաղաղութեան խոշոր արձան մը։ Նէվսքի պողոտային եւ Մէշչէ փողոցին իրար կտրած տեղերը երկու ահագին արձաններ կան որոնք Ֆրանսան եւ Ռուսիան կը ներկայացնեն։ Փողոցներուն մէջ ահագին բազմութիւն կայ. համակրութեան եռանդագին ցոյցեր կ'ըլլան անընդհատ։ Պ. Լուպէ հարիւր հազար ֆր. յանձնեց Բեդերսպուրկի քաղաքապետին՝ քաղաքին բարեսիրական գործերուն համար։ Այս գիշեր թատերական չքեղ ներկայացում մը պիտի տրուի։

**ԼՈՆՏՈՆ.**—Բրէթորիայէն առնուած հեռագիրներ կ'ըսեն թէ հաշտութեան բանակցութիւնները կը շարունակուին՝ նպաստաւոր հեռանկարութիւններով։ Լոնտոնի սակարանին մէջ մեծ լաւատեսութիւն մը կը տիրէ։ Անգլիական քոնսոլիտէն բարձրացաւ. հարաւային Աֆրիկէի արժէթուղթերուն գինն ալ շատ բարձրացած է։

**ԲԱՐԻԶ.**—Ֆոռ-տը-Ֆրանսէն առնուած հեռագիրները շատ վրդովիչ են. քաղաքը հրաբուխի մը բորբոքման վտանգին տակ կը գտնուի։ Ժողովուրդը խելայեղ կը փախչի դէպ ի հարաւ։

—Ֆրանսայի գաղթային նախարարութիւնը հեռագիր մը ստացաւ՝ ծանուցանող թէ ֆրանսական զինուորները անցեր են Թոնքինի սահմանագլուխէն, չինացի աւազակներու խումբեր հալածելու համար։

—Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիոյ կայսրուհիին ծննդաբերութիւնը օգոստոսին տեղի պիտի ունենայ։

## ԺԱՄԱՆՑԻ ԲԱԺԻՆԸ

Սաքսոնիոյ մէջ տեղի ունեցած բազմաթիւ հրդեհներուն հետեւանօք, կառավարութիւնը հրաման տուաւ որ ամբողջ հրշէջ գործիքները քննուին։ Այս քննութիւնը խիստ հետաքրքրաշարժ պարագաներ երեւան հանած է։ Գիւղի մը ջրհանին մէջ գտնուեցան մօտակայ հաւնոցի մը վերաբերեալ հաւերուն 38 հաւկիթները։ Ուրիշ գիւղի մը մէջ, ջրհանը լեցուած էր չորս տարի առաջ տեղի ունեցած տանիքի նորոգութեան մը բեկորներով։ Երրորդ գիւղի մը մէջ պէտք եղաւ խուզարկութիւն ընել ջրհանը գտնելու համար, որ շտեմարանի մը մէջ գտնուեցաւ՝ յարդի տակ թաղուած։

* *

Անցեալ ապրիլ 1ին կուզ մը ներկայացաւ բարիզցի նոտարի մը, հետը ունենալով անոր ստորագրութիւնը կրող կոչնագիր մը։ Կուզը նստեցաւ եւ անձկութեամբ կը սպասէր որ իրեն ինկած մեծ ժառանգութեան մը լուրը հաղորդուի, երբ իրարու ետեւէ սկսան մտնել այցելուներ՝ որոնց ամէնքն ալ աւելի կամ նուազ կուզ էին։ Ժամ մը չանցած, երեսունէ աւելի կուզեր սենեակին մէջ ժողվուեցան։ Կուզերը երբ հասկցան որ իրենց եղածը ապրիլ 1ի խաղ մըն էր, շատ բարկացան եւ իրենց զայրոյթը թափելու կը պատրաստուէին նոտարին վրայ, որ ոստիկանութեան շնորհիւ միայն կրցաւ անոնց ձեռքէն ազատիլ։

* *

Անգլիացի բժիշկ մը Սըր Ճէյմս Սոյեր կեանքը երկարելու համար հետեւեալ խրատները կու տայ.—

1. Աջ կողմին վրայ պառկիլ։ 2. Անկողինը պատին քով չդնել։ 3. Ամէն առտու մարմնոյն ջերմութեան աստիճանը ունեցող ջրով լոգանք ընել, պաղ տուշեր չընել։ 4. Ճաշէն առաջ մարմնամարզ ընել։ 5. Քիչ եւ լաւ եփուած միս ուտել։ 6. Կաթ չխմել։ 6. Հաց շատ ուտել ,սնուցանելու համար հիւանդութեան սերմերը ջնջող բջիջները։ 7. Զգուշանալ թունաւորիչ տարրերէ որոնք կը ջնջեն այդ բջիջները։ 8. Ամէն օր բաց օդին մարմնամարզ ընել։ 9. Բնակարանին մէջ կենդանի չունենալ՝ որոնք կրնան հիւանդութեան սերմեր ունենալ։ 10. Կարելի եղածին չափ գիւղը շատ ապրիլ։ 11. Ջուր խմել, խոնաւութենէն եւ կոյուղիներու մօտութենէն զգուշանալ։ 12. Զբաղումները փոփոխել։ 13. Մերթ ընդմերթ արձակուրդ առնել։ 14. Իղձերուն չափ դնել եւ բնութեան ամէն ուզածը չկատարել։ Այս միջոցները գործադրելով՝ կ'ապահովցնէ թէ մարդ հարիւր տարի կրնայ ապրիլ, առանց հիւանդ ըլլալու։

## ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

**ՓԱԿՈՒՄ 9 Մայիս**

| | | | |
|---|---|---|---|
| Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ. | Օ. Ո. | 28 | 08 |
| Ամէնէն բարձր գին | » | 28 | 11 |
| Ամէնէն վար գին | » | 28 | 08 |
| Ռումէլիի Երկաթուղի գօզ | Ֆր. | 111 | 25 |
| Ամէնէն բարձր գին | » | 111 | 50 |
| Ամէնէն վար գին | » | 111 | — |

**ԲԱՑՈՒՄ 10 Մայիս**

| | | | |
|---|---|---|---|
| Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ. | Ք. Կ. | 28 | 07 |
| Ռումէլիի Երկաթուղի | Ֆր. | 111 | — |
| Շիրքէթի Խայրիէ | | 26 | 75 |
| Օսմանիէ | | — | — |
| Ռէժի | | — | — |
| Օսմ. Պանքա | | — | — |
| Քրէտի Ժէնէրալ Օթմ. | | 0 | 10 |
| Սօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօր | | 0 | 13 |
| Օ մ. Ապահ. Ընկ. | | 3 | 60 |
| Թրամուէյ բաժնեթուղթ | | 5 | 50 |
| » ժուիսանս | | 1 | 52 |
| » պարտաթուղթ | | 498 | — |
| Քարափ Կ. Պոլսոյ | | 483 | — |
| Թրանսվալ | | 160 | — |
| Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբ Իէն | | 264 | — |
| Լամբիոմ | | 71 | — |

**ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ**

| | | | |
|---|---|---|---|
| Լոնտոն 3 ամիս | Ղրշ. | 110 | 37 |
| » » » չէք | » | 110 | 38 |
| Բարիզ » » | Ֆր. | 22 | 71 ½ |
| » » » չէք | » | 22 | 70 |
| Պէրլին անտոկոս չէք | մարք | 18 | 57 |
| Վիէննա չէք | ֆիոր. | 21 | 70 |

**ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ**

| | | | |
|---|---|---|---|
| 20 ֆրանքնոց | Ղրշ. | 87 | 26 |
| Անգլիական ոսկի | » | 110 | 05 |
| Բօլ Էմբէրիալ | » | 90 | — |
| Քրիւք | » | 51 | 05 |
| Մէճիտիէ արծաթ | » | 108 | 05 |
| Մէթալիք | » | 102 | — |
| Ռուպլի թղթադրամ | Օ. Ո. | 8 | 57 |

## ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

**ԼՈՆՏՈՆ, 22 Մայիս**

| | | |
|---|---|---|
| Անգլիական Քոնսոլիտէ | 95 | 87 |
| Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ. | 51 | 50 |
| » » » Դ. բաց. | 25 | 50 |
| » » » Դ. գոց. | 25 | 50 |
| Օսմանեան Պանքա | 12 | 63 |
| Ռուսական 1890 | — | — |
| Հելլենական 5 % | 39 | — |
| » Մոնօբոլ | 43 | 50 |
| Պուլկարական 1888 | 87 | — |
| Էժիբսիէն իւնիֆիէ | 108 | — |
| Տօմինիալ | 105 | — |
| Թրանսվալ | 6 | 37 |
| Այտին երկաթուղի | 14 | 50 |
| Փոխառութիւն | 25 | 35 |

**ԲԱՐԻԶ, 22 Մայիս**

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ֆրանս. Ռանթ 3 % | | 101 | 15 |
| » » 3 ½ % | | 102 | 02 |
| Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց. | Ղրշ. | 25 | 97 |
| գոց. | » | 25 | 92 |
| » » » Բ. | » | — | — |
| » » » Գ. | » | 27 | 90 |
| Օսմ. Կայս. Պանքա | ֆր. | 565 | — |
| Օսմանիէ | » | 461 | — |
| Ռումէլի երկաթուղի | » | 111 | 75 |
| Օսմ մաքսատուն | » | 525 | — |
| Օսմ Ռէժի | » | 322 | — |
| Բրիօրիթէ Թիւրք 4 % | » | 502 | — |
| Քրէտի Լիոնէ | » | 1025 | — |
| Իտալական Ռանթ | » | 102 | 40 |
| Սպանիական արտաքին | » | 78 | 25 |
| Թրանսվալ | » | 162 | — |
| Չէք Լոնտոնի վրայ | » | 25 | 210 |
| Դրամադեղչ | » | — | — |

**ՊԷՐԼԻՆ, 22 Մայիս**

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ռուպլը | ֆր. | —— | — |
| Ռումէլի երկաթուղի | » | 112 | 20 |
| Անատ. երկթ. պարտաթուղթ | » | 102 | 90 |
| Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս. | » | 20 | 330 |

**ՎԻԷՆՆԱ, 22 Մայիս**

| | | | |
|---|---|---|---|
| Փոխան. Լոնտոնի վրայ | ֆր. | 240 | 30 |
| Ռումէլի երկաթուղի | » | 107 | — |
| Օսմ. Ռէժի | » | 294 | — |

**ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 22 Մայիս**

| | | |
|---|---|---|
| Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. | 25 | 65 |
| Ռումէլի երկաթուղի | 110 | 25 |

Տր ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երես
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

ՍԳՈԹԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Երլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888
Պարոնայք Սգոթ եւ Պօուն,
Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոնց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մօրիւ ձկան իւղն, իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի հռչակած է, մանաւանդ այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԷՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

# ՏՈՔԹ. ՆԻՔՕԼԱ ԿԱԼԻՆՕՍ

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Հիւանդներ կ'ընդունի ու կը դարմանէ իր մասնաւոր դարմանատան մէջ. Ղալաթիա, Թրամվայի վրայ, Սանթըգճըլար ճատտէսի, Գարագէօզ օթէլին դիմաց, լոմպաճիին խանութին վրայ, թիւ 97, ուր կը գտնուի ամէն օր առտուան ժամ 3էն մինչեւ իրիկուան 11։ Ջերմամիզութիւնը (պէլ սօղուգլուղը) թէ՛ նոր սկըսած եւ թէ հինաւուրց մնացած եւ անկէ ծագում առած հիւանդութիւնները՝ ինչպէս դժուարամիզութիւնը, յաճախամիզութիւնը, ամորձիքներու ուռեցքը, միզանցքի նեղնալը, եւայլն, եւայլն կը դարմանէ բոլորովին նոր մեթոտով առանց ցաւ զգացնելու եւ քիչ ժամանակի մէջ։ Անոնք որ կը թերահաւատին, առողջանալէ ետք ալ կրնան վճարել այցագինը։

Տոքթ. Կալինօս կատարեալ յաջողութեամբ կը բուժէ նաեւ մորթի հիւանդութիւնները։ Անոնք որ այս կարգի հիւանդութիւններու ենթակայ են եւ յուսահատած, թո՛ղ դիմեն յիշեալ բժիշկին, ապահովապէս գոհ պիտի մնան։ 1–20

---

# ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՕՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորապէս աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆօսֆօրը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և ան ձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆօսֆօրը, տեւական տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կորսին ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆօսֆօրը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտներէն Պիլեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ Ovo-Lécithine Billon առնեն։ Օ վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամենէն ազդու դեղն է շաքարախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

---

# ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ;
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ դրամը՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը, և որոնց կը պատկանի բոլոր շահերը։ 1901ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ տիեզերական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի անկաշկանդ և շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառին, անձնասպանութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի առթիւ։ Տիեզերական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ 3 տարի ապահովագին վճարելէ յետոյ, առանց յետագայ ապահովագինն հաշուի առնելու. այս փոխատուութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու առանձնաշնորհումը, յետամնաց ապահովագինները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեկանք ըլլալէ յետոյ բռնագրաւ կորուստ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագինները։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայմանն ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամենէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Պոլիս, Հուիթօլ խան
Վօյվօտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

---

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

# Տոք. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

## ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

Եանիի զարեջրատան վրայի յարկը, ճիշտ Զըպուճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականին, դէմքի ձեւաւորութիւն բուսարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Յ. Գ. Ձմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ծանօթ.—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ ։։

---

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին
Կայսերական Իրատեով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892
թուականը
(20 սէֆէր 1310)

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ
Պ. Ալպէր Սիմըն
Յակոբեան խան, Վօյվօտա փողոց
Թիւ 67

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի. արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին
Կ. ՊՈԼԻՍ ԵԷՆԻ խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը
Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը
Եէնի ճամի Հավուզլը փողոց,
Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեռ-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զատօֆ
Մարբուճճըլար, Զուրըլը խան, Թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 194

---

# ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. արդիւնաւոր տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը բարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։ Մասնաճիւղեր գաւառաց մէջ։ Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին ԲԵՐԱ. [illegible] ճամբայ, Ղալաթա Սէրայի դիմաց։

ՂԱԼԱԹԱ Սինկէր Խան, Թիւնէլին ետեւ. [illegible] դիմաց.

ՍՏԱՄՊՕԼ Սուլթան Համամ Թիւ 3. Սուլթան Պայազիտ [illegible] դիմաց Թիւ 13։

ՍԿԻՒՏԱՐ Չարշի Պոյու։

---

# EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղն է
ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ամէն տեսակ հիւանդութեանց համար։

Ամենէն [illegible] ձկան իւղն է «իբօֆօսֆիթ [illegible]» ի հետ խառնուած. Տղայք հաճոյքով կ'ուզեն ճաշակել զայն։ [illegible] բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՅԼԸ (սրագեն),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԽԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՐՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՔԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս ՀԱՄՄԸՐ ԵՒ ՀԱԼԻՐ 531

---

# ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Զբաղումներս ստիպած էին զիս նստողական կեանք վարել, որուն հետեւանօք ամէն օր կը տառապէի ՊՆԴՈՒԹԵՆԷ ու ՊԱՍՈՒՐԷ։ Շարունակ գլուխս կը ցաւէր, աչքերս կը մթնային, ստամոքսս կը խառնուէր և օր մը հանգիստ չունէի. Պասուրէն գոյացած պուշտերը մանաւանդ մէջս 'ը խլխլային։ Բժշկի մը յանձնարարութեամբ ՏՔԹ. ՖՐԱՆՔԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐԸ գործածելէս քիչ յետոյ ստամոքսս շտկուեցաւ, գլխուս ցաւերը անցան. պնդութիւնը արմատապէս բժշկուեցաւ և ոչ Պասուրէն և ոչ պուշտերէն հետք չմնաց, և հիմայ Տքդ. Ֆրանքի առողջութեան դեղահատերուն շնորհիւ կատարելապէս առողջ կ'ապրիմ։

Ֆրանսա Սէն Լօռան գաւառին կառավարիչ. ԱԼՖՐԷՏՕ

Վերոյիշեալ դեղահատերը ճշմարտապէս միակ դարման են, պնդութեան, պասուրի և անոնցմէ գոյացած ամէն կարգի հիւանդութեանց. կանոնաւորաբար գործածուելով, ստամոքսն ու աղիքները կը զօրացընեն ու մարսողութիւնը կը դիւրացնեն. կը ծախուին Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։ 479

---

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ բանող շոգ.

| Անուանք | Թոնօ | Անուանք | Թոնօ |
|---|---|---|---|
| Վիքդորիան | 10500 | Ֆլավիա | 3500 |
| Ռոմէնեան | 10500 | Էմիրշիրն | 3500 |
| Քէսդրրիան | 10500 | Ալըժ.ըն | 3000 |
| Լանքասդրիան | 9000 | Ալճէրիան | 3500 |
| Ֆիլատէլֆիա | 9000 | Արապիան | 3500 |
| Գօլօմպիան | 8000 | Աթէնիան | 2500 |
| Ճօրճիան | 8000 | Անտալուզիան | 2500 |
| Պօսդոնիան | 8000 | Ալզաշիրն | 2500 |
| Ֆիրճինիան | 8000 | Լէսպիան | 2000 |
| Ֆալէրնիան | 3700 | Մինճօ | 900 |
| Վավօնիան | 3700 | Օբօրդօ | 800 |
| Ֆլամինիան | 3700 | Լիսպօն | 800 |
| Ֆապիան | 3500 | | |

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
մաքսատան հին տեղը
600

---

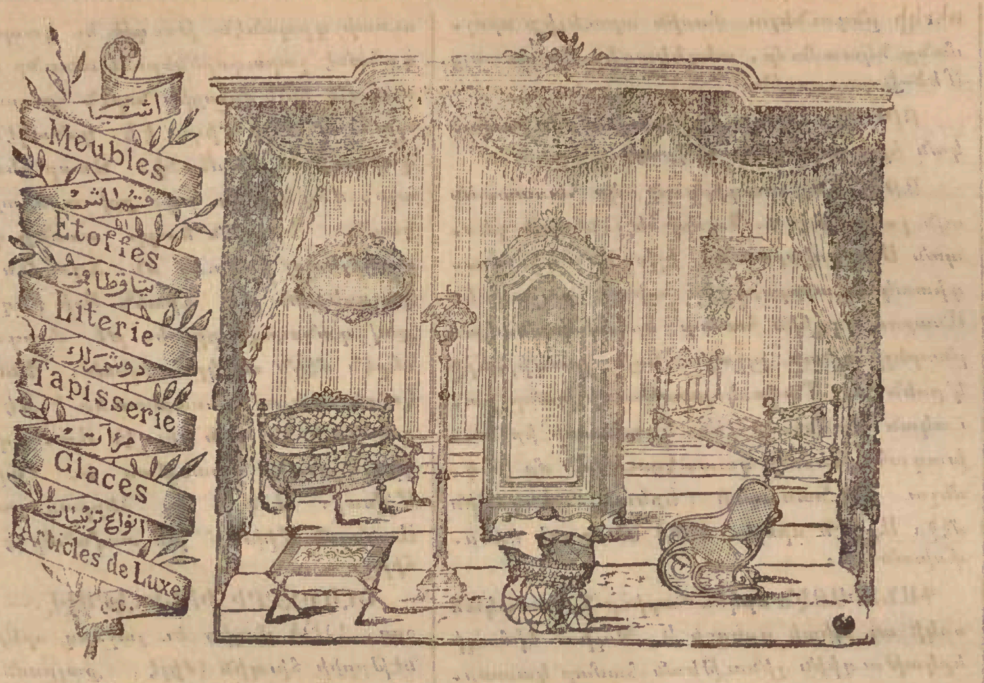

# ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ

# ԺՈՐԺ ԲՍԱԼԹԻԻ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

Բերա, Գապրիստան փողոց, քաղաքապետութեան ճէնճին դիմաց

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ննջասենեակներու, սրահներու, ճաշասրահներու յատուկ կարասեաց։ Ամերիկեան աթոռներ։ Իտալիոյ միացեալ գործարաններու կարասիներու մթերանոց (գործարանի գնով վաճառում)։ Ամբողջական կահաւորում տուներու, պաշտօնատուներու, գրասենեակներու, եւայլն։

744 ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ 49—52

---

# ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

| Անուանք | Թոնօ | Անուանք | Թոնօ | Անուանք | Թոնօ | Անուանք | Թոնօ | Անուանք | Թոնօ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Ալպանօ | 1069 | Դօմօ | 1497 | Կօզօ | 1011 | Մալմօ | 724 | Րօզարիօ | 186 |
| Ալէքթօ | 3607 | Դօնկօ | 2906 | Կրօտնօ | 1695 | Մարէնկօ | 2273 | Սամֆօ | 1113 |
| Անճէլօ | 1541 | Դօրսօ | 895 | Հիրօ | 775 | Մարդէլլօ | 3709 | Ցիրիօ | 1735 |
| Արիօսգօ | 2377 | Տիտօ | 4311 | Հիտալկօ | 1581 | Միքատօ | 3557 | Սիլվիօ | 1193 |
| Գասանօ | 1822 | Տօմինօ | 937 | Հինտու | 3720 | Միլօ | 1057 | Սբէրօ | 1200 |
| Գօրօտինօ | 1264 | Տուրօ | 2383 | Հօրադիօ | 3600 | Մօնդէպէլլօ | 1735 | Թասսօ | 1328 |
| Գրավօ | 1076 | Տրաքօ | 1713 | Հումպէր | 595 | Մուրիլլօ | 2419 | Թ. Ուիլսըն | 1546 |
| Գրինօ | 841 | Տրինատօ | 504 | Իակօ | 2354 | Նէրօ | 1083 | Թօրիօ | 3827 |
| Գըֆֆալօ | 4431 | Էպրօ | 2464 | Իտահօ | 5540 | Օթրօ | 4100 | Թօլէտօ | 1470 |
| Գէյրօ | 1071 | Էլտօրատօ | 1520 | Ճինօ | 1080 | Օնթարիօ | 4036 | Թօրրիտօ | 487 |
| Գալիբսօ | 1387 | Էրազօ | 1841 | Քլէսօ | 1053 | Օլլանտօ | 1535 | Ուրպինօ | 2429 |
| Գամէօ | 1244 | Ֆիտօ | 954 | Քօլբինօ | 2307 | Բալէրմօ | 1637 | Վասքօ | 1914 |
| Գազօ | 1094 | Ֆինլանտ | 1828 | Քօվնօ | 1700 | Բօլօ | 510 | Վօլօ | 1289 |
| Չիքակօ | 2729 | Ֆլամինկօ | 849 | Լէօ | 1053 | Րիալթօ | 2229 | Վօլթուրնօ | 2396 |
| Սիսէրօ | 1831 | Ֆրանչիսգօ | 4582 | Լէանդրօ | 2272 | Րընալտօ | 1663 | Եէտօ | 1850 |
| Գլիօ | 2697 | Կալիլէօ | 3060 | Լիվօրնօ | 1643 | Րօլլօ | 1613 | Զէրօ | 1200 |
| Գօլօրատօ | 4235 | Կիդանօ | 1243 | Լօրէնզօ | 3191 | Րօմէօ | 1789 | | |

Թօֆիօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնս, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հօս հասած է, Օթէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ամս յս 9ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալ Ֆ. ՀԻԼՑ ԷՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 23—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

---

COMP RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք

Դշ. 7/20 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Դշ. 8/21 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամ 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բոր-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիրոս)։
Եշ. 9/22 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
Եշ. 9/22 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Բաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 10/23 Օտէսա ժամը 1ին յետ միջօրէի։

---

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Մայիս 26ին Մեճերիք. Անտ. եզերքէն.

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Մայիս 27ին Մեճերիք, ուղ. Մարսիլիա։

Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար։

Առաջին կարգի 245 ֆրանք. Բ. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար, դիմել Գործակալին Թոփ Հանէ Քարափին վրայ։ 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

---

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

Ամէն ամիս երկու անգամ կը բանին Լիվրբուլի եւ Արեւելից միջեւ

| Անուանք | Թոնօ | Անուանք | Թոնօ |
|---|---|---|---|
| Իվէրնիա | 18900 | Սիլվանիա | 5598 |
| Սաքսոնիա | 18900 | Քաթալոնիա | 4841 |
| Լուքանիա | 12950 | Վէրիա | 3229 |
| Քամբանիա | 12950 | Բավիա | 2945 |
| Սուլթանիա | 8845 | Թիրիա | 2936 |
| Ումպրիա | 8128 | Սիբրիա | 2935 |
| Էթրուրիա | 8120 | Սամարիա | 2558 |
| Սէրվիա | 7392 | Ալէբբօ | 2181 |
| Ալրանի | 7269 | Շէրպուրկ | 1614 |

Դիմել առ ԺՈԼԻ ԷՒ ՍԻԿԸՐ
Joly et Seagor
Մէյմէնէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

Արտօնատէր ԶԱՐԻՀ ՆՈՒՍՈՒՐԵԱՆ

---

# ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1902 Ապրիլ 22 (Ն. Տ.) Երեքշաբթի օրէն սկսեալ

### ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐԻ ԳԻԾ

| ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 34 խառն Առտու ժ. | վ. | Թ. 36 խառն Իրկն. ժ. | վ. | ԿԱՅԱՐԱՆ | ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 31 խառն Առտու ժ. | վ. | Թ. 33 խառն Իրկն. ժ. | վ. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 10 | 55 | 7 | 45 | մկն. Քարաքէօյ Կամուրջ ժմն. | 3 | 50 | 11 | 40 |
| 11 | 20 | 8 | 10 | ժմն. Հայտար Փաշա մկն. | 3 | 25 | 11 | 15 |
| 11 | 45 | 8 | 27 | մկն. » ժմն. | 3 | 12 | 10 | 58 |
| 12 | 50 | 9 | 40 | ժմն. Բէնտիք մկն. | 1 | 58 | 9 | 44 |
| 1 | — | 9 | 50 | մկն. » ժմն. | 1 | 43 | 9 | 30 |
| 1 | 22 | 10 | 15 | » Թուզլա » | 1 | 23 | 9 | 8 |
| 1 | 43 | 10 | 40 | » Կէյպզէ » | 1 | 2 | 8 | 48 |
| 2 | 8 | 11 | 2 | » Տիլ Իսքէլէսի » | 12 | 33 | 8 | 15 |
| 2 | 19 | 11 | 13 | » Թավշանճըլ » | 12 | 19 | 8 | 4 |
| 2 | 40 | 11 | 34 | » Հէրեքէ » | 12 | 8 | 7 | 52 |
| 3 | 1 | 11 | 54 | » Եարըմճա » | 11 | 41 | 7 | 25 |
| 3 | 15 | 12 | 7 | » Թիւթիւն Չիֆթլիք » | 11 | 29 | 7 | 10 |
| 3 | 27 | 12 | 21 | » Տէրինճէ » | 11 | 18 | 6 | 59 |
| 3 | 42 | 12 | 35 | ժմն. Իզմիտ մկն. | 11 | — | 6 | 43 |
| 4 | 7 | — | — | մկն. » ժմն. | — | — | 6 | 18 |
| 4 | 41 | | | » Պէօյիւք Տէրպէնտ » | | | 5 | 42 |
| 5 | 14 | | | » Սապանճա » | | | 5 | 12 |
| 5 | 41 | | | » Համիտիէ » | | | 4 | 54 |
| 6 | 28 | | | » Կէյվէ » | | | 3 | 58 |
| 6 | 54 | | | » Աք Հիսար » | | | 3 | 32 |
| 7 | 29 | | | » Մէքէճէ » | | | 3 | 3 |
| 7 | 59 | | | » Լէֆքէ » | | | 2 | 29 |
| 8 | 37 | | | » Վէզիր Խան » | | | 1 | 51 |
| 9 | 20 | | | ժմն. Պիլէճիք մկն. | | | 1 | 10 |
| 9 | 35 | | | մկն. » ժմն. | | | 1 | — |
| 10 | 45 | | | » Քարաքէօյ » | | | 12 | 10 |
| 11 | 29 | | | » Պօզիւյիւք » | | | 11 | 34 |
| 12 | 22 | | | » Ին Էօնիւ » | | | 10 | 57 |
| 12 | 54 | | | » Չուքուր Հիսար » | | | 10 | 24 |
| 1 | 35 | | | ժմն. Էսկի Շէհիր մկն. | | | 9 | 45 |
| իրկն. | | | | | | | առտ. | |

### ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ՔՕՆԻԱՅԻ ԳԻԾ

| ԵՐԹ Կառ. Թ. 222 խառն Առտու ժ. | վ. | ԿԱՅԱՐԱՆ | ԴՐՁ Կառ. Թ. 221 խառն Իրկն. ժ. | վ. |
|---|---|---|---|---|
| 10 | 25 | մկն. Էսկի-Շէհիր ժմն. | 1 | 25 |
| 11 | 7 | » Կէօքճէ Քըրըք » | 12 | 45 |
| 12 | 5 | » Սարըօնճը Բունար » | 12 | 3 |
| 12 | 59 | » Ալաեունտ » | 11 | 7 |
| 1 | 41 | » Չէքիւրլէր » | 10 | 23 |
| 2 | 37 | » Տէօյէր » | 9 | 35 |
| 3 | 6 | » Իհսանիյէ » | 8 | 50 |
| 3 | 30 | » Համամ » | 8 | 23 |
| 3 | 44 | » Կազլըկէօլ համամ » | 8 | 14 |
| 4 | 31 | » Աֆիոն Գարա Հիսար » | 7 | 43 |
| 5 | 11 | » Պէօյիւք Չօպանլար » | 6 | 50 |
| 6 | 6 | » Չայ » | 6 | 3 |
| 6 | 51 | » Իսհագլու » | 5 | 10 |
| 7 | 15 | » Շաուսիան » | 4 | 45 |
| 7 | 46 | » Աք շէհիր » | 4 | 23 |
| 8 | 18 | » Ազալի քէօյ » | 3 | 43 |
| 9 | — | » Ջավուշճը քէօյ » | 3 | 5 |
| 9 | 38 | » Իլկին » | 2 | 33 |
| 10 | 25 | » Գատըն-Խանը » | 1 | 39 |
| 11 | 20 | » Սէրայ-Ինի » | 12 | 57 |
| 11 | 52 | » Մէյտան » | 12 | 17 |
| 12 | 52 | » Բունար-Պաշը » | 11 | 12 |
| 1 | 30 | ժմն. Գօնիա մկն. | 10 | 30 |
| իրկն. | | | առտ. | |

### ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻՒԻ ԳԻԾ

| ԵՐԹ Կառ. Թ. 122 խառն Առտու ժ. | վ. | ԿԱՅԱՐԱՆ | ԴՐՁ Կառ. Թ. 121 խառն Իրիկն. ժ. | վ. |
|---|---|---|---|---|
| 12 | — | մկն. Էսկի Շէհիր ժմն. | 10 | — |
| 12 | 44 | » Աղ Պունար » | 9 | 18 |
| 1 | 24 | » Ալիֆ Քէօյ » | 8 | 46 |
| 2 | 4 | » Պէյլիք Ախուր » | 7 | 58 |
| 3 | 9 | » Սարիքէօյ » | 7 | 1 |
| 3 | 58 | » Պիչէր » | 6 | 4 |
| 4 | 35 | » Ծաւիլէր » | 5 | 27 |
| 5 | 9 | » Պէյլիք Քէօփրիւ » | 5 | — |
| 6 | 3 | » Բօլաթլը » | 4 | 16 |
| 7 | 21 | » Մալը Քէօյ » | 2 | 49 |
| 8 | 15 | » Սէնճան Քէօյ » | 1 | 47 |
| 9 | — | ժմն. Էնկիւրիւ մկն. | 1 | — |
| իրկն. | | | առտ. | |

### ԱԼԱԵՈՒՆՏԷՆ ՔԻՕԹԱՀԻԱ

| ԵՐԹ Կառախումբ Թ. 322 խառն Առտու ժ. | վ. | Թ. 324 խառն Իրկն. ժ. | վ. | ԿԱՅԱՐԱՆ | ԴԱՐՁ Կառախումբ Թ. 321 խառն Առտու ժ. | վ. | Թ. 323 խառն Իրկն. ժ. | վ. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 5 | 11 | 15 | մկն. Ալաեունտ ժմն. | 12 | 30 | 10 | 35 |
| 1 | 25 | 11 | 35 | ժմն. Քէօթահիա մկն. | 12 | 10 | 10 | 15 |

### ՀԱՄԻՏԻԷ—ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ

| ԵՐԹ Կառ. Թ. 426 խառն Առտու ժ. | վ. | ԿԱՅԱՐԱՆ | ԴՐՁ Կառ. Թ. 425 խառն Առտու ժ. | վ. |
|---|---|---|---|---|
| 5 | 56 | մկն. Համիտիէ ժմն. | 4 | 35 |
| 6 | 14 | ժմն. Ատա-Բազար մկն. | 4 | 17 |